

Zařazení branné výchovy do výuky na vybrané základní škole

Bc. Jiřina Horáková

Diplomová práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta logistiky a krizového řízení

Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Jiřina Horáková
Osobní číslo:	L22502
Studijní program:	N1032A020002 Bezpečnost společnosti
Specializace:	Ochrana obyvatelstva
Forma studia:	Kombinovaná
Téma práce:	Zařazení branné výchovy do výuky na vybrané základní škole

Zásady pro vypracování

1. Teoreticky vymezte problematiku branné výchovy na základních školách.
2. Analyzujte současný stav zařazení branné výchovy do rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.
3. Analyzujte stav zařazení branné výchovy do výuky na vybrané základní škole.
4. Zpracujte modelové řešení vhodného rozsahu výuky branné výchovy na vybrané základní škole.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. HRADIL, Jaroslav, Otakar J. MIKA, Miroslav MUSIL, Bohuslav SVOBODA, Jakub RAK a Dušan VIČAR. *Základy ochrany obyvatelstva v České republice*: odborná monografie. Uherské Hradiště: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení, 2018. ISBN 978-80-7454-774-4.
2. ŘEHÁK, David, MARTÍNEK, Bohumír a LEGIERSKÁ, Petra. *Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb*. 2. rozšířené vydání. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2019. ISBN 978-80-7385-220-7.
3. COPPOLA, Damon P. *Introduction to international disaster management*. Fourth edition. Amsterdam: Elsevier, 2021. ISBN 978-0-12-817368-8.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucí diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Eva Lukášková, Ph.D.**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání diplomové práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání diplomové práce: **26. dubna 2024**

L.S.

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 26.4.2024

Jméno a příjmení studenta: Bc. Jiřina Horáková

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá tématem zařazení branné výchovy do výuky na vybrané základní škole. Hlavním cílem je vytvořit modelový systém výuky branné výchovy na základní škole. Diplomová práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část se věnuje pojmům souvisejícím s ochranou obyvatelstva, právním normám a dokumentům k tématu, historii branné výchovy, branné výchově v současnosti, preventivním programům a vzdělávacím aktivitám pro žáky na základní škole. Součástí praktické části je zhodnocení výuky na základní škole v rámci problematiky ochrany obyvatelstva. Současný stav je analyzován pomocí metod SWOT a Ishikawa diagram. Praktická část dále představuje vytvoření modelu výuky branné výchovy na vybrané základní škole a návrhy pro pedagogy.

Klíčová slova: branná výchova, edukace, ochrana obyvatelstva, základní škola

ABSTRACT

The diploma thesis concerns the topic of inclusion of military education in teaching at a selected elementary school. The main goal is to create a model system for teaching military education at elementary school. The diploma thesis is divided into two parts. The theoretical part is devoted to concepts related to the protection of the population, legal norms and documents on the topic, the history of military education, military education in the present, preventive programs and educational activities for elementary school pupils. Part of the practical part is the evaluation of primary school teaching in the context of population protection issues. The current state is analyzed using the SWOT and Ishikawa diagram methods. The practical part also presents the creation of a military education teaching model at a selected elementary school and suggestions for educators.

Keywords: military training, education, population protection, elementary school

Chtěla bych vyjádřit velké díky mé rodině, která mě během studia neustále motivovala a podporovala. Také bych ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce Ing. Evě Lukáškové, Ph.D., za odborné vedení a hodnotné rady.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická, nahraná do IS/STAG, jsou totožné.

OBSAH

CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY	9
ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 POJMY A PRÁVNÍ NORMY SOUVISEJÍCÍ S BRANNOU VÝCHOVOU	13
1.1 POJMY SOUVISEJÍCÍ S BRANNOU VÝCHOVOU	13
1.2 PRÁVNÍ NORMY SOUVISEJÍCÍ S BEZPEČNOSTÍ.....	18
1.3 DOKUMENTY O BEZPEČNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE	19
2 BRANNÁ VÝCHOVA NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH	22
2.1 POČÁTKY HISTORIE BRANNÉ VÝCHOVY	22
2.2 BRANNÁ VÝCHOVA PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE DO ROKU 1989	23
2.3 BRANNÁ VÝCHOVA V ROZMEZÍ 70. A 80. LET	23
2.4 ABSENCE BRANNÉ VÝCHOVY PO ROCE 1991.....	24
2.5 SOUČASNÝ STAV BRANNÉ VÝCHOVY VE ŠKOLÁCH	25
2.5.1 Rámcový vzdělávací program.....	25
2.5.2 Příprava učitelů na vzdělávání předmětné problematiky	25
2.6 BRANNÁ VÝCHOVA V SOUSEDNÍCH STÁTECH ČESKÉ REPUBLIKY	26
2.6.1 Branná výchova ve Slovenské republice.....	27
2.6.2 Branná výchova v Polské republice	27
2.6.3 Branná výchova ve Spolkové republice Německo.....	27
2.6.4 Branná výchova v Rakouské republice	28
3 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ PROJEKTY	29
3.1 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČESKÉ REPUBLIKY A PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ PROJEKTY	29
3.1.1 Hasík CZ	30
3.1.2 Hasiči pro školy.....	30
3.1.3 Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí	30
3.1.4 Asociace Záchraný kruh.....	30
3.1.5 Svět záchranářů Karlovy Vary	31
3.2 SDRUŽENÍ HASIČŮ ČECH, MORAVY A SLEZSKA.....	31
3.3 BESIP	31
3.4 ZEBRA SE ZA TEBE NEROZHLÉDNE	31
3.5 CENTRUM PRO BEZPEČNÝ STÁT	31
3.6 POKOS.....	32
DÍLČÍ ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
4 POPIS SOUČASNÉHO STAVU ZAŘAZENÍ BRANNÉ VÝCHOVY NA VYBRANÉ ZÁKLADNÍ ŠKOLE	35

4.1	CHARAKTERISTIKA ZÁKLADNÍ ŠKOLY PURKYŇOVA	35
4.2	CHARAKTERISTIKA ŽÁKŮ ZÁKLADNÍ ŠKOLY PURKYŇOVA	36
4.3	ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM ZÁKLADNÍ ŠKOLY PURKYŇOVA	36
4.4	BRANNÁ VÝCHOVA V RÁMCI PŘEDMĚTŮ	36
4.5	PROJEKTOVÝ DEN MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI.....	44
5	MODELOVÉ ŘEŠENÍ VÝUKY BRANNÉ VÝCHOVY NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE	46
5.1	SWOT ANALÝZA	46
5.2	ISHIKAWA DIAGRAM.....	52
5.3	MODELOVÉ ŘEŠENÍ VÝUKY BRANNÉ VÝCHOVY NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE PURKYŇOVA.....	56
5.4	NÁVRH VYUČOVACÍ HODINY BRANNÉ VÝCHOVY.....	61
6	NÁVRHY K ROZŠÍŘENÍ ZNALOSTÍ ŽÁKŮ V RÁMCI BRANNÉ VÝCHOVY	68
6.1	DOPORUČENÍ K VÝUCE PEDAGOGŮM.....	68
6.2	KROUŽEK BRANNÉ VÝCHOVY.....	69
6.3	KURZY BRANNÉ VÝCHOVY	69
6.4	ZAPOJENÍ INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU Z VYŠKOVA	70
7	ZHODNOCENÍ	71
	ZÁVĚR	72
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	73
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	80
	SEZNAM OBRÁZKŮ	81
	SEZNAM TABULEK.....	82
	SEZNAM PŘÍLOH.....	83

CÍL PRÁCE A POUŽITÉ METODY

Pro přínos diplomové práce s názvem „Zařazení branné výchovy do výuky na vybrané základní škole“ je důležité si stanovit cíl. Dále budou vytyčeny vědecko-výzkumné metody, jež vyústí v závěr celé práce.

CÍL DIPLOMOVÉ PRÁCE

Hlavním cílem práce je vytvoření modelového řešení výuky branné výchovy na vybrané základní škole.

DÍLČÍ CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Pro dosažení hlavního cíle diplomové práce bude stěžejní teoreticky vymezit problematiku branné výchovy na základních školách díky použitím odborné literatury, což bude provedeno v první části práce. V praktické části proběhne analýza současného stavu zařazení branné výchovy do rámcového vzdělávacího programu vybrané školy uplatněním několika metod. Na konci praktické části v návrhové oblasti bude vytvořen koncept modelové hodiny branné výchovy a poskytnutí dalších doporučení pro pedagogy na výuku branné výchovy.

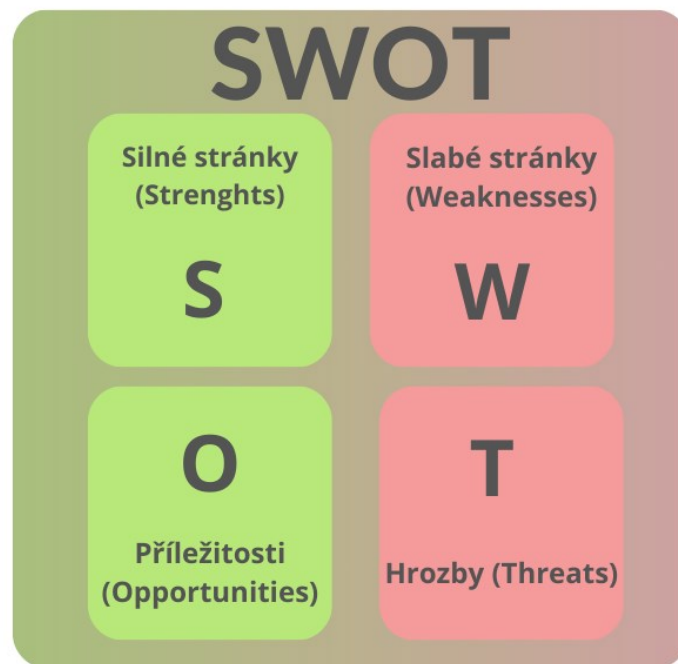
POUŽITÉ METODY V DIPLOMOVÉ PRÁCI

Metoda dedukce spadá mezi obecně teoretický typ metod. Je založena na kategorickém sylogismu, který vytváří jistý závěr z původních vět deduktivním přemýšlením (Ochrana, 2019).

Metoda modelování je obecně teoretický typ metody, kterou lze uplatnit v různých vědních disciplínách. Její forma se může lišit v závislosti na konkrétním využití, ale jejím záměrem je zjednodušení analogu zobrazované reality. Výsledný model metody zobrazuje určitou realitu a existuje ve dvou typech – ideální a materiální. Metodou modelování lze také určitý jev simulovat, a tím následně najít způsoby realizace plánovaného projektu (Ochrana, 2019).

Metodou SWOT lze vyhodnotit aktuální stav zkoumané skutečnosti z různých hledisek. Tento nástroj využívá kombinaci čtyř identifikovatelných částí: Silných stránek (Strengths), Slabých stránek (Weaknesses), Příležitostí (Opportunities) a Hrozeb (Threats). Spojení silných a slabých stránek tvoří vnitřní (interní) analýzu. Příležitosti a hrozby představují vnější (externí) analýzu. Každý klíčový faktor SWOT analýzy ve všech čtyřech oblastech musí být ohodnocen. Dochází k určení jejich váhy a významnosti. Váha faktorů je číselná hodnota, která se chápe tak, že čím vyšší číslo, tím má klíčový faktor vyšší váhu.

Pro významnost je určena stupnice jedna až pět, u které platí stejné pravidlo jako u váhy, čím vyšší ohodnocení, tím je významnější. Výsledek SWOT matice shrnuje všechny klíčové faktory. Pro zjištění výsledné strategie je nutné vytvořit graf, který ji vyjádří pomocí interakcí mezi identifikovatelnými částmi. Existují čtyři typy strategie: Ofenzivní strategie, Defenzivní strategie, Strategie spojení a Strategie úniku/likvidace (Harausová, 2018).

Obrázek 1 - Obrázek SWOT Analýza (Zdroj vlastní, 2024)

Další využitou metodou v práci je metoda Ishikawa diagram, která se také nazývá diagram rybí kosti (Fishbone) nebo diagram příčin a následků. Výsledný Ishikawa diagram je analytickou technikou, která zobrazuje analýzu příčin a následků. Autor se při vytváření diagramu rybí kosti odrazí od faktu, že každý problém disponuje svou příčinou či jejich seskupením. Tato metoda je vhodná pro hledání příčin nekvality či řešení problematických oblastí v rámci rizik. K hledání příčin se může využít efektivní brainstorming. Pro vytvoření diagramů slouží 8M faktorů, podle kterých lze rozdělit příčiny na: Lidé (Man power People), Metody (Methods), Stroje (Machines), Materiál (Materials), Měření (Measurements), Prostředí (Mother nature – Environment), Řízení (Management) a Údržbu (Maintenance). Diagram též slouží k prevenci a eliminaci příčin (Ishikawův diagram, 2015).

ÚVOD

Již od nepaměti lidstvo proniká do celé řady všelijakých nebezpečí, ať se jedná o živelné pohromy, jako je zemětřesení, požáry, sucha, povodně a další, či v pozdějších dobách do různorodých průmyslových havárií, dopravních nehod, teroristických útoků a jiných. Je nezbytné se této problematice věnovat, jak již ukázaly události, které se odehrály v minulosti.

Současný svět se v rámci bezpečnostního prostředí velmi dynamicky mění. V neposlední řadě lze zmínit, že je možný i válečný konflikt, jelikož válečný konflikt probíhá blízko území České republiky. Avšak válka není jedinou krizovou situací, která může nastat, jelikož existují jiné hrozby, jako je dlouhodobý plošný blackout či průmyslová havárie. Velmi důležitým faktorem prevence mimořádných událostí je vzdělávat obyvatelstvo, zejména připravovat na mimořádné události naši budoucí generaci, tedy děti. Pokud nastane neobvyklá situace, člověk by si měl umět poradit a pomoci nejen sobě, ale i ostatním.

Práce se zabývá tématem Zařazení branné výchovy do výuky na vybrané základní škole. Dříve se děti potkávaly s tématy bezpečnosti, ochrany obyvatelstva, mimořádných událostí, civilní ochrany a obrany na základní škole v předmětu branná výchova, ale v současné době náplň předmětu ve výukách na základních školách téměř schází. Existují však programy preventivně výchovné činnosti, jež vytváří rozmanité projekty, které přibližují dětem podstatu mimořádných událostí.

Záměrem diplomové práce je analyzovat současný stav zařazení branné výchovy do výuky na základní škole podle školního vzdělávacího programu a navrhnout vhodný způsob výuky branné výchovy na základní škole. V rámci praktické části bude vytvořen model pro výuku na základní škole, zhodnocení pomocí metod a budou přidána další doporučení pro rozšíření znalostí žáků v této problematice.

Hlavním cílem je vytvořit ucelený koncept pro zařazení branné výchovy do výuky na základní škole. Dále by chtěl autor přidat několik dalších doporučení k výuce o bezpečnosti. Pedagogům bude doporučeno, jak by měla výuka samotné hodiny branné výchovy probíhat a další tipy jak školákům přiblížit povědomí o tom, jak se mají zachovat, když budou v tísni.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POJMY A PRÁVNÍ NORMY SOUVISEJÍCÍ S BRANNOU VÝCHOVOU

Vzdělávání se týká socializace jedince s účelem rozšiřování kognitivních schopností a kvalit jedince. Vzdelávání je procesem získávání vědomostí a dovedností, ale zároveň i postojů a hodnot (Šafránková, 2019).

Branná výchova se vyznačuje přípravou obyvatelstva k obraně státu, poskytuje brannou výchovu žáků, učňů a studentů ve školách a výchovných zařízeních a vytváří každému branné vlastnosti, dovednosti a návyky, zejména pak uvědomělý vztah k obraně státu a upevňuje jejich branné vědomosti (Linhart, 2004).

1.1 Pojmy související s brannou výchovou

K lepšímu pochopení daného tématu slouží rozbor pojmů dané problematiky. Následující pojmy související s brannou výchovou se úzce vztahují k pojmu ochrana obyvatelstva.

Ochrana obyvatelstva

Ochrana obyvatelstva náleží k základním pilířům systému bezpečnosti České republiky a vymezuje plnění úkolů civilní ochrany. Mezi úkoly patří varování, evakuace, ukrytí, nouzové přežití a další jiná opatření k zabezpečení obyvatelstva (Hradil et al., 2018).

Ochrana obyvatelstva má za cíl snížit následky mimořádných událostí na zdraví a životech osob, zvířat a eliminovat škody na majetku. Úkoly realizují nejenom složky IZS, ale i orgány kraje, obce, právnické a podnikající fyzické osoby, ale i všichni občané (Plucková et al., 2023).

Bezpečnost

Bezpečnost je chápána jako uspokojení základních materiálních potřeb jako nejvýznamnějším kvalitativním měřítkem lidského života (Gerhát, 2018).

Bezpečnost je stav, kdy má systém schopnost bránit se známým a předvídatelným vnějším i vnitřním hrozbám, jež mohou záporně působit proti jednotlivým prvkům až celému systému, avšak systém si zvládne udržet jeho stabilitu, strukturu a spolehlivost v souladu s jeho záměrem. Vymezení bezpečnosti je ukotveno v ústavním zákoně č. 110/1998 Sb. (Doležel et al., 2014).

Bezpečnostní systém

V České republice je bezpečnostní systém multidisciplinární hierarchicky postavený nástroj, který je uspořádaný právními normami, které nařizují povinnosti všem zúčastněným. Systém obsahuje jak řídicí prvky, tak výkonné. Prvky a složky, které sem náleží: diplomatická a konzulární služba, zpravodajské služby, nástroje sloužící k obranné politice, tedy ozbrojené síly, především Armáda České republiky, orgány státní správy a samosprávy, firmy a občané. Dále sem patří nástroje udržující vnitřní bezpečnost státu a ochranu obyvatelstva, mezi které se řadí Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, obecní policie, zdravotnické záchranné služby a zdravotnická zařízení, orgány činné v trestním řízení, nevládní organizace, občané a soukromé bezpečnostní služby. Mezi další prvky lze zařadit Národní bezpečnostní úřad, Národní centrum kybernetické bezpečnosti (Balabán a Pernica, 2015).

K zajištění bezpečnosti obyvatelstva, zachování územní celistvosti, svrchovanosti státu a dodržení patřičnosti právního demokratického státu slouží bezpečnostní systém, který musí neustále reagovat na všechny typy hrozeb. Za tyto skutečnosti má zodpovědnost vláda (Bezpečnostní strategie České republiky, 2023).

Mimořádná událost

Mimořádná událost je taková situace, při níž může dojít k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí vlivem škodlivého účinku sil vyvolaných jak člověkem, tak i přírodními vlivy nebo haváriemi. Při mimořádné události je potřeba uskutečnit záchranné a likvidační práce, které realizuje integrovaný záchranný systém (Vilášek et al., 2014).

Dělení mimořádných událostí

Mimořádné události lze rozdělit na dvě základní kategorie. První z nich jsou přírodní mimořádné události, které je možno dále rozdělit na živelní a biologické. Mezi živelné pohromy, které vyvolává přírodní síla, patří účinky geofyzikálních procesů v litosféře (např. zemětřesení, sopečná činnost), biosféře (např. sněhové laviny), hydrosféře (např. povodně, tsunami) či atmosféře (např. písečné bouře, tornáda). Do biologických pohrom lze zahrnout epidemii, epizotii a epyfytii (Doležel et al., 2014).

Civilizační mimořádné události lze považovat za druhou kategorii, jsou to události, které jsou vyvolány činnostmi člověka, je možné je tedy označit i názvem antropogenní.

Do této kategorie lze zařadit následky nežádoucích provozních událostí, jako jsou havárie, nehody, hromadná neštěstí, ale i terorismus a válku (Doležel et al., 2014).

Hrozba

Pod pojem hrozba lze zařadit jakýkoliv fenomén, který může eventuálně způsobit záměrně škody na zájmech a hodnotách státu. Jedná se o přírodní působení či poškození vyvolané lidskou činností, kterou může přivodit jedinec, skupina, organizace nebo stát (Antušák a Vilášek, 2016).

Riziko

Jedná se o pojem, který má širokou škálu významů, proto nemá jen jednu definici. Je všudypřítomné, protože všechny aspekty života podstupují riziko. Nejběžnější definicí rizika je rovnice součinu pravděpodobnosti výskytu příhody a důsledku této příhody (Coppola, 2021).

Evakuace

Pokud nastane mimořádná událost, která směřuje k ohrožení života a zdraví obyvatelstva či vede k poškození majetku, musí se přeložit osoby, zvířata, předměty kulturní hodnoty, technické zařízení, případně stroje a materiály k zachování nutné výroby do míst, kde jsou prostory vhodné k náhradnímu ubytování a stravování, uskladnění věcí a případně i ustájení pro zvířata. Evakuace se řídí dle evakuačního plánu (Hradil et al., 2018).

Evakuace se dělí podle rozpětí opatření na evakuaci objektovou, do které spadá evakuace jedné budovy nebo nízkého počtu obytných budov, administrativně správních budov či dalších objektů včetně technologických provozů, a na evakuaci plošnou, jež začleňuje evakuaci obyvatelstva z části celého urbanistického celku, eventuálně většího územního prostoru. Evakuace se dále člení podle doby trvání na krátkodobou a dlouhodobou, která oproti krátkodobé vyžaduje následnou péči ve formě náhradního ubytování a stravování (Folwarczny a Pokorný, 2021).

Evakuační zavazadlo

Pro případnou evakuaci při vzniku mimořádné události se musí přichystat evakuační zavazadlo označené jménem a adresou vlastníka, které obsahuje osobní doklady, jiné dokumenty jako např. pojistné smlouvy, základní trvanlivé potraviny, předměty denní potřeby včetně toaletních a hygienických potřeb, peníze a cennosti, přenosné rádio s rezervními bateriemi, léky, svítilnu, náhradní sezónní oděv a obuv, pláštěnku, spací pytel

nebo přikrývkou, kapesní nůž, šití a jiné drobnosti (Hradil et al., 2018). Evakuační zavazadlo by nemělo přesáhnout hmotnost 10 kg pro dítě a 25 kg pro dospělou osobu (Zpěvák, 2014). Několik občanů se může domnívat, že přenosné rádio lze nahradit mobilním telefonem (včetně nabíječky či powerbanky), disponující FM rádiem nebo internetem, které slouží pro zjišťování vyvíjení mimořádné události. Avšak je lepší s sebou mít malé přenosné rádio z důvodu delší výdrže baterie v porovnání s mobilním telefonem (Co má obsahovat evakuační zavazadlo?, 2018).

Varování obyvatelstva

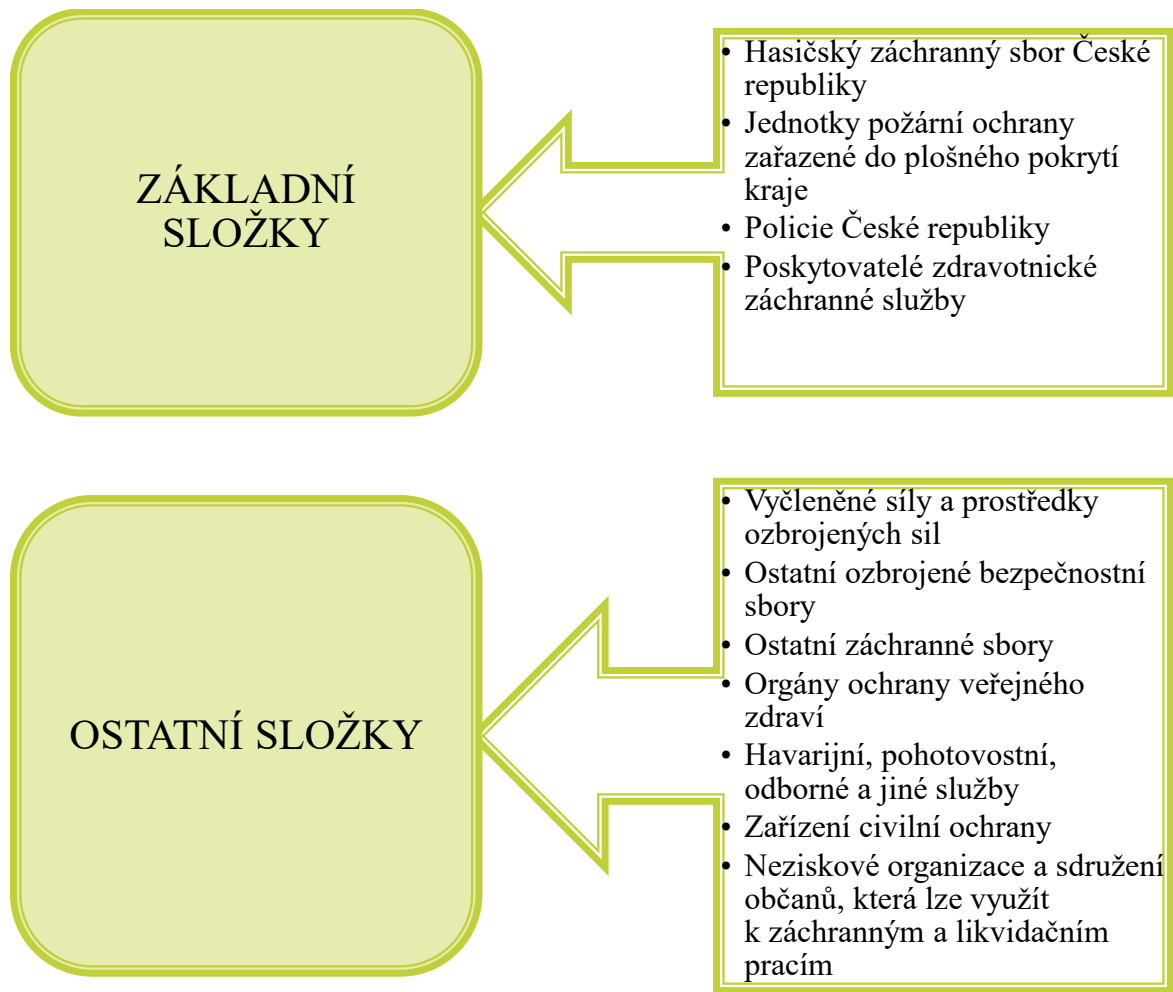
Pojmem je pojmenován celkový komplex organizačních, fungujících a technických kroků, které vedou k včasnému poslání informací o probíhající mimořádné události, nebo blížící se mimořádné události potřebující vykonat zajištění ochrany zdraví a životů obyvatelstva, zvířat, majetku a ochránění životního prostředí. Do varování obyvatelstva patří varovný signál. Pokud se tento varovný signál spustí, je obyvatelstvo upozorněno na nebezpečí (Doležel et al., 2014).

Ukrytí obyvatelstva

Jedním ze základních úkolů ochrany obyvatelstva je ukrytí, které je potřebné, pokud nastane mimořádná situace. Úkryty lze rozdělit na stálé úkryty a improvizované úkryty. Do těch stálých patří stálé tlakově odolné úkryty (STOÚ CO) ochraňující proti působení zbraní hromadného ničení, dále stálé tlakově neodolné (STNÚ CO) ochraňující proti působení světelného a tepelného záření a radiačním vlivům, též sem patří stálé tlakově neodolné úkryty zesílené, ochranné systémy podzemních dopravních staveb, malokapacitní úkryty a chráněná pracoviště. Do kategorie improvizovaných úkrytů spadají budovy a jejich prostory nacházející se v podzemní a nadzemní části, které slouží fyzickým a právnickým osobám na ochranu proti mimořádné události (Řehák et al., 2019).

Integrovaný záchranný systém

Pro koordinaci a vykonávání záchranných a likvidačních prací při vzniku mimořádných událostí slouží integrovaný záchranný systém. Tento souhrnný systém vznikl na základě nutnosti organizovat spolupráci mezi všemi složkami, které disponují silami a prostředky vedoucí k záchraně osob, zvířat, majetku a životního prostředí. Integrovaný záchranný systém pokračuje na systém krizového řízení orgánů státní správy a samosprávy, avšak nevytváří své žádné nové orgány, tvoří nástroje spolupráce a modelové postupy (Modul - G: integrovaný záchranný systém a požární ochrana, 2020).

Obrázek 2 - Rozdělení základních a ostatních složek IZS, vlastní zpracování na základě údajů z literatury (Vilášek et al., 2014)

Linky tísňového volání

Čísla na linky tísňového volání, které fungují nepřetržitě v provozu, by měl určitě každý znát. Dojde-li k mimořádné události, měl by ji člověk telefonicky oznámit na IZS. Během telefonátu by měl uvést, co se stalo, kde se to stalo, kdy se to stalo, počet poraněných nebo ohrožených osob, podrobnosti k místní situaci, jako je např. počasí, průjezdnost komunikací, a dále by měl oznámit údaje o své osobě. Čísla tísňového volání jsou bezplatná a jsou to:

- 112 – Mezinárodní tísňové číslo
- 150 – Hasičský záchranný sbor
- 155 – Zdravotnická záchranná služba
- 158 – Policie ČR

- 156 – Městská policie
- 1210 – Horská služba (Hradil et al., 2018).

1.2 Právní normy související s bezpečností

Řadě mimořádných událostí lze předcházet, proto si vyspělé státy a uskupení států vytvářejí právní normy, které směřují k předcházení nebezpečných situací. V České republice je právní řád uspořádán hierarchicky. V druhé části první kapitoly jsou zmíněné zákony a vyhlášky související s tématem práce.

Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky

Bezpečnost hraje velmi důležitou součást všech obyvatel státu, tato zásadní povinnost státu je zmíněna v zákoně č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Právní norma slouží k udržení vnitřní a vnější bezpečnosti ve státu. Ve druhém článku se objevují pojmy nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav, k vyhlášení těchto stavů dochází v případě ohrožení svrchovanosti republiky, územní celistvosti, narušení demokratických základů nebo je-li zhoršen stav vnitřního pořádku. Devátý článek definuje, kdo zasedá v Bezpečnostní radě státu, její pověření a přiznává právo Prezidentovi České republiky zúčastnit se jednání rady (Doležel et al., 2014).

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky určuje státním orgánům, územním samosprávným celkům a právnickým a fyzickým osobám vztah k obraně státu, pokud dojde k vnějšímu napadení České republiky, také jsou zde uvedené odpovědnosti za nedodržení závazků. Zákon se skládá ze 12 částí, z nichž devátá popisuje financování obrany státu (Česko, 1999).

Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování

Občan České republiky má povinnosti vůči státu, jednou z povinností je i branná povinnost, kterou popisuje právní norma. Zákon o branné povinnosti se též nazývá jako branný zákon, svojí účinnosti nabyl k 1. lednu 2005 a vymezuje nařízení v oblasti branné povinnosti, vojenské činné služby za všech krizových stavů, vojáky ve výslužbě, jejich doklady, evidence a ohlašovací povinnost, dále pak zálohy ozbrojených sil jiného státu, vymezuje vojenské hodnosti, přestupky a další. Zákon má celkem třináct částí (Česko, 2004b).

Zákon č. 47/2016 Sb., zákon měnící branný zákon

Právní norma, která změnila zákon č. 585/2004 Sb., branný zákon, upravila v rámci svých 17 částí oblasti v branném zákoně a další oblasti týkající se zákoníku práce, trestního zákoníku, inspekce práce, vojenského zpravodajství a jiné. Zákon dosáhl účinnosti 1. července 2016 (Česko, 2016).

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů

Aktuálním zákonem zabývajícím se ochranou obyvatelstva a mimořádnými událostmi je zákon č. 239/2000 Sb. Tato právní norma, která nabyla účinnosti ke dni 1. ledna 2001, upravuje problematiku integrovaného záchranného systému, vymezuje pojmy k problematice ochrany obyvatelstva, upravuje a stanovuje úkoly Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva dopravy a spojů, orgánů krajů včetně hejtmanů a obcí s rozšířenou působností a orgánů obcí (Česko, 2000a).

Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě státu a provádění úkolů ochrany obyvatelstva

Normou upravující provádění úkolů ochrany obyvatelstva je vyhláška č. 380/2002 Sb., která se skládá ze sedmi částí. Popisuje plnění poslání ochrany obyvatelstva při mimořádných situacích, zejména postupy při varování obyvatelstva ve formě signálu všeobecné výstrahy, vykonávání vyzkoušení, provádění evakuací, ukrytí obyvatelstva a vytváří požadavky na územní plánování a technické požadující vlastnosti na stavby civilní ochrany (Česko, 2002).

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení

Na základě dvou zákonů č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti české republiky, dále pak zákonu č. 240/2000 o krizovém řízení a Ústavy České republiky č. 1/1993 se můžou vyhlásit čtyři krizové stavy. Jedná se o Stav nebezpečí, Nouzový stav, Stav o hrožení státu a Válečný stav (Doležel a kol., 2014). Daný zákon je další klíčovou normou pro vymezení plánování a součinnosti složek integrovaného záchranného systému a orgány krizového řízení (Česko, 2000b).

1.3 Dokumenty o bezpečnosti v České republice

Bezpečnost je jedním z hlavních pilířů, na kterém stát stojí. Česká republika má několik strategických dokumentů, které popisují aktuální stav o bezpečnosti, a dále formulují její zájmy do budoucna. Zde jsou uvedené vybrané dokumenty.

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030

Novou vizi na ochranu obyvatelstva představuje nelegislativní dokument, který vytyčuje tři strategické cíle České republiky. Tyto cíle jsou dále rozděleny do 12 úlohových oblastí, mezi které patří i vzdělávání žáků a studentů v oblasti bezpečnosti, sebeochrany a vzájemné kooperaci mezi lidmi. Koncepce popisuje současný stav cílů a vymezuje úkoly do budoucna. Znění koncepce bylo zpracované v roce 2021 MV generálním ředitelstvím HZS ČR (Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2025 s výhledem do roku 2030, 2021).

Bezpečnostní strategie České republiky 2023

Nejaktuálnější verze dokumentu Bezpečnostní strategie České republiky byla vydána v roce 2023. Již na začátku v úvodním proslovu je konstatováno, že bezpečnostní prostředí se zhoršuje a Česká republika se neocitá v bezpečí. Z bezpečnostní strategie vyplývají aktuální hrozby pro ČR a jejich původ, ale naopak i nástroje pro dodržení bezpečnostních zájmů ve formě zahraniční spolupráce. Též je tu zmíněna vnitřní bezpečnost státu, kybernetická bezpečnost a jiné významné strategicky důležité body (Bezpečnostní strategie České republiky 2023, 2023).

Audit národní bezpečnosti

Dokument vzniklý v roce 2016 dává prostor hrozbám, kterým může Česká republika čelit. Jedná se například o terorismus, extremismus, přírodní a antropogenní hrozby, hrozby v kyberprostoru a další. Cíle samotného auditu jsou vyhodnocení, zdali má stát schopnost identifikovat hrozby, vytvořit na ně preventivní opatření a jaká bude odezva na vzniklou hrozbu. V tom spočívá, jestli má dostatečně vytvořené právní normy k dané problematice, vyhovující kapacity na řešení mimořádných událostí a jak je stát pružný v přijímání nových opatření během nastalé hrozby. Audit potvrdil, že Česká republika je schopna čelit známým tradičním hrozbám, jako je například kriminalita (Audit národní bezpečnosti, 2016).

Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva z roku 2017

Krizové řízení je neustále se vyvíjející obor, který prochází změnami, proto je jediným řešením mít zkušené odborníky. Analýza, provedená meziřesortní pracovní skupinou, ukázala, jak si Česká republika v tomhle ohledu stojí. Na základě toho byla zpracována koncepce, jež poukazuje na systém, formy a úkoly ve vzdělávání specialistů tohoto odvětví (Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva z roku 2017, 2017).

Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018

Jedním z úkolů Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2023 bylo posouzení formy ochrany obyvatelstva. Výsledky se zabývá Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018 určená pro vládu. Klasifikované kruhy jsou například uplynulé mimořádné události, cvičení IZS a konání orgánů veřejné správy. Odhalené výsledky přináší kladné závěry, avšak dlouhodobým neúspěchem je nedostatek personálu a podceněné financování ochrany obyvatelstva (Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018, 2018).

Obranná strategie České republiky 2023

Obrana státu je velmi důležitým úkolem České republiky vedoucí k ochraně obyvatel na území státu. Obranná strategie vyvozuje jak cíle a účely, tak i systém obrany státu. Klíčové role v této oblasti mají Úřad vlády, veškerá zapojená ministerstva, Správa státních hmotných rezerv, Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, ale také Český telekomunikační úřad, NBÚ a další, tudíž se jedná o rozsáhlý mnoha oborový systém (Obranná strategie České republiky 2023, 2023).

Bezpečnostní informační služba – výroční zpráva 2022

Z roční zprávy o BIS vyplývají aktuální hrozby pro ČR jako například náboženský terorismus. Popisuje a hodnotí zpravodajskou činnost a její monitoring, dále kritizuje vztahy ČR s nepřátelskými státy. V rámci ekonomických zájmů států líčí oblast energetiky a ekonomického vývoje. Zaměřuje se na dezinformace, konspirační weby a šíření poplašných zpráv. BIS využívá informačních systémů s certifikátem NÚKIB pro svou kybernetickou bezpečnost a nadále provádí kontroly sloužící k zajištění důvěrnosti a integrity informací (Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2022, 2023).

Strategie vzdělávací politiky do roku 2030+

Klíčový dokument v oblasti vzdělávání, který je vytvořen MŠMT za účelem modernizace školního systému, využití nových technologií a adaptaci na dynamické prostředí. Má za úkol dva strategické cíle. Prvním je zaměření na praktické dovednosti žáků pro jejich osobní a profesní životy. Druhým cílem je zprostředkování kvalitního vzdělávání všem žákům a zároveň rozvíjení jejich potenciálu s maximálním úsilím pedagogů, proto se musí sjednotit všechny školy na obdobnou úroveň (Fryč et al., 2020).

2 BRANNÁ VÝCHOVA NA ZÁKLADNÍCH ŠKOLÁCH

V dnešních výukových programech se branná výchova nevyskytuje, avšak témata z tohoto předmětu jsou provázána s látkou v ostatních předmětech. V několika dokumentech o bezpečnosti je uvedeno, že Česká republika čelí nelehké bezpečnostní situaci, proto je důležité vzdělávat děti v této oblasti.

2.1 Počátky historie branné výchovy

Počátky branné výchovy jsou zaznamenány v období po první světové válce, kdy obecně vzplanula euforie, že další válečné útrapy již nenastanou. Branná výchova byla ve školách z důvodu přílišného militarismu velmi odmítaným předmětem, protože budování národní armády bylo považováno za dostatečné. Záměrem výuky bylo vlastenectví, s tím souvisela zvýšená fyzická a technická připravenost. K tomu přispívaly ostrostřelecké a tělovýchovné spolky jako Sokol, Dělnická tělovýchovná jednota a další (Kyselák a Rožňák, 2022).

Branná výchova se postupem času proměňovala a vyvíjela podle ovlivňujících okolností, do kterých spadala branná politika a branná soustava státu, technologická vyspělost s úrovní bojové techniky. Vývoj branné výchovy dále usměrňovaly právní normy (Kyselák a Rožňák, 2022).

Svaz československého důstojnictva rozšiřoval ponětí o branné přípravě, avšak neměl mnoho úspěchů. Rok 1930 přinesl Svazu s tělovýchovnými organizacemi dohodu o branné výchově. V roce 1933 byl vzniklý Výbor pro zvýšení brannosti lidu významným tahem v zavedení branné výchovy, měl připravit omladinu na obranu republiky. Skládal se ze zástupců organizací polovojenských a tělovýchovných. Na podzim téhož roku proběhly v řadě měst dny brannosti (Šrámek, 2008).

Po neúspěšných pokusech a oddalování ukotvení právní normy o branné výchově přišel zákon č. 184/1937 Sb., o branné výchově, který platil v rozmezí 1. září 1937 až 12. dubna 1939. Zákon byl rozdělen do tří hlav, zformuloval složky branné výchovy a uvedl předlohu pro přípravu občanů k obraně státu. První složkou nastala branná průprava mravní, nauková a tělesná. Do druhé spadal výcvik v pomocných a ochranných službách, především výcvik v úkolech Civilní a protiletectvé ochrany. Posledním stanoveným prvkem byl branný výcvik. Dle zákona měla být branná výchova součástí tělesné výchovy a cvičení ve volné přírodě. Z toho důvodu se žáci pohybovali mimo školu, kde se naučili jak nastoupit či jak pochodovat v pořadových vojenských cvičení. Dále se žáci zaměřovali na orientaci

v terénu, k tomu přispělo učení se světových stran, směru, odkud vychází slunce, znaků určujících světové strany v přírodě či práce s kompasem a čtení v mapách. Pro zachycení terénu pro pozorovatele se učili panoramatický náčrt (Šrámek, 2008; Československá republika, 1937; Mervart, 1936).

2.2 Branná výchova po druhé světové válce do roku 1989

Konec druhé světové války přinesl převratné změny v životech obyvatel a zároveň složité změny v politické oblasti, které se odrážely ve výuce branné výchovy. Zásadními transformacemi prošla i výstavba armády. Zákon z roku 1937 byl opět obnoven a řídicím prvkem se stalo Ministerstvo školství, tedy samotné školy. Náplň výuky nebyla příliš odlišná od původní verze, ale byl kladen velký důraz na aktivizaci intelektuálních schopností (Reitmayer, 1982).

Nové ideově politické názory socialismu musely být postupně přiblíženy všem občanům, tudíž novým záměrem pro upravení branné výchovy se vystihlo v ustanoveních Ústavy 9. května. Právní nařízení se těžko realizovalo, protože postoj občanů byl nepříznivý. Směr branné výchovy v počátcích padesátých let a 60. let se vytvářel hledáním, avšak neměl ucelenou formu (Reitmayer, 1982).

Byl vydán přelomový zákon č. 92/1951 Sb., o branné výchově, který vznesl povinnost branné výchovy, jako povinný samostatný předmět. Rok po té byl vyhotoven další zákon O reorganizaci branné výchovy č. 87/1952, který uvedl větší změny než předchozí právní úprava. Výuka předmětu byla ve spolupráci se Svazarmem, což byl centrálně řízený Svaz pro spolupráci s armádou (Československá republika, 1951; Československá republika, 1952).

2.3 Branná výchova v rozmezí 70. a 80. let

V červenci 1973 byla uzákoněna další legislativní úprava výuky branné výchovy, a to zákonem č. 73/1973 Sb., o branné výchově, který sloužil k zajištění obrany Československé socialistické republiky. Smyslem tohoto zákona bylo vymezení cíle a obsahu branných dovedností a vlastností pro žáky ve všech výukových institucích, ale i pro brance, vojáky v záloze a ostatní občany. Za brannou výchovu odpovídalo Ministerstvo školství (Československá socialistická republika, 1973).

Od školního roku 1974/75 se branná výchova stala předmětem pro všechny ročníky druhého stupně. Přijetím zákona č. 63/1978 Sb., o opatřeních v soustavě základních a středních škol,

byla určena délka povinné školní docházky na deset let, z čehož pobyt žáků na základní škole trval osm let a zbylé dva roky na středních školách. Samotný přechod z devítileté povinné školní docházky na osmiletou proběhl ve školním roce 1983/84. Branná výchova byla ukončena jako samostatný předmět, jelikož došlo k výraznějším úpravám osnov. Učivo předmětu branné výchovy bylo rozprostřeno do jiných předmětů, např. pěstitelské práce, kde si žáci formovali přístup k brannosti tím, že vypěstované květiny nosili na výzdobu památníku hrdinů druhé světové války. Branná cvičení a branné kurzy také probíhaly na základních školách podle stanovených směrnic, žáci se učili ovládat orientaci v prostoru, aplikaci prostředků ochrany před účinky zbraní hromadného ničení, a také trénovali postřeh a další dovednosti (Šimek a Halířová 2021).

Vyjmenované zákony přispěly k navrácení výuky branné výchovy do škol, navíc vznikl i přípravný obor pro pedagogy. Další průběh výuky branné výchovy do roku 1991 obstarával poslední zákon z roku 1973, který byl v roce 1991 ukončen zákonem č. 217/1991 Sb., a tím zanikla veškerá výuka branné výchovy ve všech typech vzdělávání společně i se studiem oboru branné výchovy na vysokých školách (Marádová a Hanušová, 2007; Česká a Slovenská Federativní Republika, 1991).

2.4 Absence branné výchovy po roce 1991

Po ukončení branné výchovy v rozmezí let 1991 až 1997 se myšlenky branné výchovy nešířily v žádné formě do výuky a nedocházelo k žádné přípravě pedagogů v této problematice. Na vybraných školách se letech 1995 až 1997 uskutečnilo ověření tehdejších učebních osnov, v jaké formě by mohl být zaveden předmět ochrany člověka za mimořádných situací do náplní ostatních předmětů bez potřeby zavedení jako samostatného předmětu. Tento projekt vedl Hlavní úřad civilní ochrany České republiky ve spolupráci s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze (Marádová a Hanušová, 2007; Podpora výuky ze strany Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023).

Po vyhodnocení v roce 1999 přišel pokyn MŠMT čj. 34776/98-22, který zreguloval zařazení problematiky ochrany člověka za mimořádných situací do edukačních programů. Pro lepší orientaci v předmětné oblasti MV-GŘ HZS ČR vyhotovilo metodickou příručku pro učitele, která přinášela doporučení k výuce a také důležité informace o obsahu v jednotlivých ročnících. Role ředitelů základních škol byla složitá, museli rozvrhnout výuku do individuálních předmětů a měli určit formu cvičení (Podpora výuky ze strany Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023).

V roce 2003 usnesení vlády ČR přineslo ve spolupráci s Ministerstvem vnitra další progresivní pokyn MŠMT č. j. 12 050/03-22 již v březnu. Tento pokyn poskytl dodatek k výukovým dokumentům předmětu ochrany člověka za mimořádných událostí. Rozhodnutí ředitele mělo vliv na zřízení samostatného předmětu, nebo rozdělení témat do příslušných předmětů v souladu se školským zákonem. Na něj navazující a současně vydaný pokyn č. j. 13 586/03-22 rozšířil platné učební texty. Výuka měla probíhat v rozsahu nejméně šesti hodin v každém ročníku za rok, s obsahem například živelných pohrom, nebo úniky nebezpečných chemických látek. Ke shrnutí okruhu výuky vydalo MV-GŘ HZS ČR příručku pro učitele a výukové filmy pro žáky (Podpora výuky ze strany Hasičského záchranného sboru ČR, © 2023; Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů, 2003).

2.5 Současný stav branné výchovy ve školách

V lednu 2005 vstoupil v účinnost zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, je právní normou, která reguluje vzdělávání všech kategorií škol v České republice. Stanovuje rozsahy, zásady a cíle vzdělávání. Též upravuje systém vzdělávacích programů a rámcové vzdělávací programy, také formy vzdělávání, dokumenty určené k výuce a mnoho dalších okolností spojené se školstvím. Též ukládá povinnosti právnickým a fyzickým osobám i orgánům vykonávajících státní správu a samosprávu ve vzdělávání (Česko, 2004a).

2.5.1 Rámcový vzdělávací program

Až rámcový vzdělávací program z roku 2013 upevnil a rozšířil oblast ochrany člověka za mimořádných situací do základního vzdělávání. Vyučovaná problematika je rozvrhnutá do předmětů: Cizí jazyk, Informační a komunikační technologie, a dále do hodin Člověk a jeho svět, Člověk a společnost, Člověk a příroda, Člověk a zdraví a Člověk a svět práce (Činnost Hasičského záchranného sboru v rámci přípravy obyvatelstva, © 2023).

Nejnovější úprava rámcového vzdělávacího programu je z roku 2021, která přináší několik změn oproti předchozímu z roku 2017 (RVP pro základní vzdělávání, © 2011–2022).

2.5.2 Příprava učitelů na vzdělávání předmětné problematiky

Příprava pedagogů na výuku problematiky byla zařazena v roce 2011 na pedagogických fakultách do tematických programů ochrany člověka za mimořádných událostí, péče o zdraví a dopravní výchovy. Bylo to dáno usnesením Vlády České republiky č. 374 z roku 2011.

Hasičský záchranný sbor ČR koná kurzy akreditované MŠMT pro učitele základních a středních škol, které jsou začleněny do systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků se zaměřením na Ochranu člověka za běžných rizik a mimořádných událostí (Kurzy pro učitele a vedení školy, © 2024).

Za účelem odborné připravenosti učitelů vytváří také Ministerstvo obrany akreditované školení v oblasti přípravy občanů k ochraně státu. Pro učitele je zdarma, odehrává se na jednotlivých vojenských velitelstvích v kraji. Školení odpovídá rámcovým vzdělávacím programům a jeho výstupem po absolvování je osvědčení pro učitele (Gerhát, 2018).

Obrázek 3 - Materiály ze školení pro učitele k problematice ochrany člověka za mimořádných událostí (Fotogalerie - Učitelé se učili jak správně hasit, 2018)

2.6 Branná výchova v sousedních státech České republiky

Každý stát má vytvořený jiný systém ve vzdělávání i odlišnou formu branné výchovy či obdobného předmětu. Jelikož Česká a Slovenská republika tvořily dříve spojený stát, historie je v řadě věcí shodná.

2.6.1 Branná výchova ve Slovenské republice

Slovenská obranná strategie z roku 2021 vnesla jedním z východisek obranné politiky rozšíření vzdělávání v oblasti branné výchovy, branné přípravy a přípravy na civilní ochranu. Na výchově se budou podílet Ministerstvo obrany a Ministerstvo školství (Obranná stratégia Slovenskej republiky, 2021).

Podle slovenského státního vzdělávacího programu je rámcový vzdělávací program vytvořen podle principu následnosti a kontinuity školských stupňů a obsahuje přehled povinného obsahu pro výuku. Prvky učiva civilní ochrany, mimořádných událostí, první pomoci a jiné jsou rozvrhnuty do jednotlivých předmětů, jako jsou dopravní výchova, ochrana života a zdraví (Štátny vzdelávací program: pre 1. stupeň základnej školy v Slovenskej republike, 2011).

2.6.2 Branná výchova v Polské republice

Od roku 2017 má Polsko v rámci svých vzdělávacích systémů nauku o bezpečnosti. Tato nauka aplikuje cíle vzdělávání v oblastech přehledu o bezpečnosti národa, přípravě na záchranné akce v mimořádných událostech, zvládnání první pomoci (Kavan a Tomanová, 2019).

V rámci kontextu bezpečnosti by měli žáci ovládat pochopení, jak funguje vedení státu, Parlament i ostatní instituce a dynamiku souvislosti vztahů mezi nimi. Dále by měli mít znalosti o ozbrojených složkách a jejich vybavení. Dalším významným odvětvím je orientace v kybernetické bezpečnosti. Učitelé by též měli žáky připravit na živelné pohromy či katastrofy, aby věděli, co mají dělat. Schopnost zvládnout poskytnutí první pomoci má nejpravděpodobnější použití v praxi v běžném životě, patří mezi nejdůležitější témata v oblasti výchovy k bezpečnosti. Žáci by se měli naučit dbát na svou bezpečnost i na bezpečnost ostatních (Edukacja dla bezpieczeństwa – rozporządzenia podpisane, 2023).

V Polské republice probíhají letní vojenské tábory pořádané státními vojenskými školami, policejními školami nebo soukromými pořadateli. Děti se učí orientovat v různých mimořádných situacích, cvičí nasazování plynové masky, dále odnášení zraněných či reagování v případě útoku chemickými zbraněmi (Zeit, 2021).

2.6.3 Branná výchova ve Spolkové republice Německo

Branná výchova ve Spolkové republice Německo se může měnit mezi jednotlivými školami a regiony v Německu v závislosti na místních zdrojích každého spolkového státu. V přístupu

k branné výchově na základních školách v Německu, která zde není jako samostatný předmět, se příkládá důraz na poskytování základních dovedností a znalostí, které jsou důležité pro zvládnutí různých krizových situací a pro ochranu jednotlivců a společnosti (Deutsche Strategie zur Stärkung der Resilienz gegenüber Katastrophen, 2022; Bundesministerium des Innern und für Heimat, © 2023).

Preventivní opatření zahrnují vzdělávací kampaně, aplikace, informační letáky a jiné zdroje prostřednictvím integrovaného systému, civilní a vojenské obrany. Ke zlepšení přípravy na mimořádné situace by se měla více rozvíjet témata z Koncepce výchovy k ochraně obyvatelstva. Pro učitele z různých typů škol a odborníky na vzdělávání v raném dětství by měla být rozšířena nabídka odborných školení, zejména o témata meziodvětvového řízení rizik katastrof (Deutsche Strategie zur Stärkung der Resilienz gegenüber Katastrophen, 2022; Bundesministerium des Innern und für Heimat, © 2023).

2.6.4 Branná výchova v Rakouské republice

V Rakouské republice je vyučování na základních školách podřízeno celostátními vzdělávacími standardy, které upravují program pro jednotlivé předměty. Popisují pracovní, sociální a klíčové kompetence žáka v daném předmětu. Podle vyučovacích plánů se branná výchova neobjevuje, ale i žádný jiný ekvivalent. Výuka je rozdělena do dopravní výchovy, výuky k občanství, environmentální výuky, zdravotní výchovy a další (Volksschul-Lehrplan, 2023).

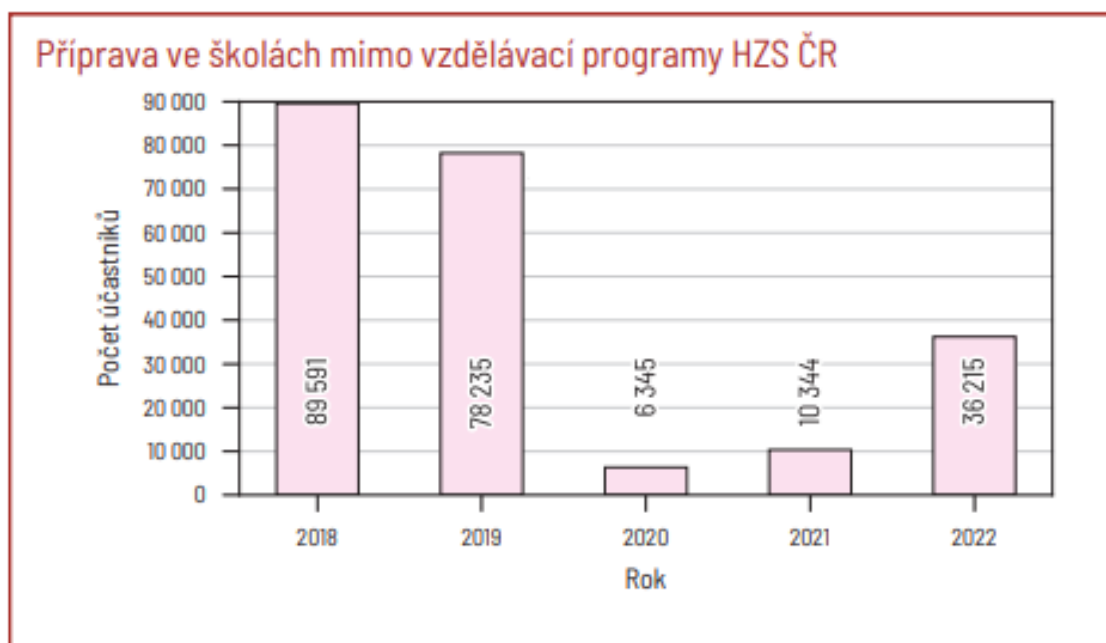
3 PREVENTIVNĚ VÝCHOVNÉ PROJEKTY

Vzdělávání a příprava obyvatelstva je neodmyslitelnou složkou prevence na mimořádné události. Každý občan je základním prvkem v celém systému připravenosti, neboť by se měl podílet na ochraně sebe samotného a pomáhat druhým (Řehák et al., 2019).

3.1 Hasičský záchranný sbor České republiky a preventivně výchovné projekty

Obsah preventivně výchovné činnosti stanovuje HZS ČR, který následně pomocí jmenovaného koordinátora a dalších osob tvoří skupinu PVC MV-GŘ HZS ČR. Hlavní úkoly dále zpracovávají HZS krajů pro všechny věkové skupiny obyvatel formou médií, letáků, dnů otevřených dveří, preventivních programů a dalších (Řehák et al., 2019).

Každý rok HZS ČR vydávají svoje statistické údaje za konkrétní rok v ročence, v posledních několika ročenkách je poukazováno na preventivně výchovnou činnost. V rámci základních škol se provádějí besedy se žáky, přednášky, exkurze a projektové dny, dále jsou provozovány příměstské tábory a multimediální učebny pro podporu přípravy žáků (Statistická ročenka Hasičského záchranného sboru České republiky 2022, 2023).

Obrázek 4 - Graf znázorňující přípravu ve školách mimo vzdělávací programy HZS ČR (Statistická ročenka Hasičského záchranného sboru České republiky 2022, 2023)

V ročence 2022 je výčet zúčastněných žáků a aktivit konaných v posledních letech uveden v grafu viz výše. Lze pozorovat velmi nízké stavy v letech 2020 a 2021, jelikož probíhalo

období onemocnění Covid-19. V roce 2022 se již počet zvýšil, avšak se nevrátil na původní poměry, protože Hasičský záchranný sbor České republiky se zapojoval do pomoci uprchlíkům (Statistická ročenka Hasičského záchranného sboru České republiky 2022, 2023).

3.1.1 Hasík CZ

Projekt spolupracující se základními a středními školami je založený v roce 1996 na HZS stanici Bruntál. Přednášky vedené instruktory HZS přináší žákům dovednosti v požární oblasti a ochraně obyvatelstva. Samotné vzdělávání v programu je rozděleno podle náročnosti do 1. a 2. stupně základních škol. Svě zkušenosti si od roku 2014 můžou také ověřit žáci středních škol (Hasík CZ - PVC v oblasti PO a OOb, © 2023).

3.1.2 Hasiči pro školy

Pro rozšíření obzorů žákům druhého stupně základních škol slouží projekt Hasiči pro školy, který nabízí spoustu výukových materiálů založených na aktuálních závazných dokumentech. Tento doplňkový program k výuce vytváří prezentace, pracovní listy, teoretickou příručku pro učitele, kazuistiky a další výukové materiály. Ve spolupráci s pedagogy projekt shrnul témata, která jsou nutná probírat s dětmi, jako jsou tísňová volání, jak se chovat při MU, varovné signály, evakuace, požáry, první pomoc a další (Hasiči pro školy, © 2023).

3.1.3 Vaše cesty k bezpečí aneb chytré blondýnky radí

Vaše cesty k bezpečí přináší rady jak se chovat při mimořádných situacích. Výukové materiály zpracované příslušníky z řad IZS z Jihomoravského kraje jsou přínosné pro veřejnost. Edukativní rozsáhlé materiály, které pojímají 67 témat, jsou volně ke stažení na internetu (Chytré blondýnky radí, © 2023).

3.1.4 Asociace Záchranný kruh

Od roku 2005 tato nezisková organizace spojuje sdružení záchranářských a vzdělávacích subjektů hrající roli v ochraně obyvatelstva. Vytvářené projekty přibližují dětem a rodičům či školním pracovníkům mimořádné události a jejich významy. Vzdělávání probíhá pomocí edukačních materiálů, deskových her i interaktivních výukových kurzů. Dále spravují bezpečnostní informační systém pro obce a města (Záchranný kruh - O nás, 2023).

3.1.5 Svět záchranářů Karlovy Vary

Preventivní centrum pro děti ke zvládnutí mimořádných událostí je poskytováno městem Karlovy Vary a Asociací Záchraný kruh. Umožňuje cvičení na тренаžérech, které působí na děti atraktivně, tudíž se více o problematiku zajímají. Školáci se dostanou k tématům, se kterými se mohou potkat, jako je např. požár v domě (Svět záchranářů, © 2023).

3.2 Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska

Sdružení vytváří preventivně výchovnou činnost zaměřenou na děti. Jejich materiály přináší osvětu v oblasti požární výchovy a ochrany obyvatelstva (Vzdělávání, © 2023). Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska je podle MŠMT uznanou organizací pro práci s dětmi (Základní informace, © 2023).

3.3 BESIP

BESIP tvoří samostatné oddělení MVČR, které je jedním z nejhlavnějších činitelů bezpečnosti silničního provozu s plánem snížení počtu zraněných a obětí na českých komunikacích. BESIP buduje po celé republice dopravní hřiště sloužící k dopravní edukaci žáků, a zároveň tvoří opory pro dopravní výuku (BESIP – Kdo jsme, © 2023).

3.4 Zebra se za Tebe nerozhledne

Projekt, který přináší Policejní prezidium ČR ve spolupráci s BESIP MV ČR a Zdravotní pojišťovnou MV ČR, je cílen na chodce a účastníky silničního provozu. V hlavní roli je zebra, která učí chodce jak se správně chovat na silnicích, jak jsou důležité reflexní prvky na oblečení a další bezpečný pohyb na přechodech. Tento projekt vznikl v roce 2007 a je realizován 2 týdny v roce (Zebra se za Tebe nerozhledne!, © 2023).

3.5 Centrum pro bezpečný stát

Významný spolek Centrum pro bezpečný stát ztvárňuje aktivity zaměřené na mimořádné události. Tato nestátní nezisková organizace provádí vývoj inovací v ochraně obyvatelstva. Výzkumy jsou založené na bezpečnosti a moderních technologiích, jako jsou např. simulátory nebo rozšířená realita (CPBS, © 2022).

Obrázek 5 - Ukázka simulátoru CPBS (CPBS, © 2022)

3.6 POKOS

Zkratka POKOS vyjadřuje dotační program Příprava občanů k obraně státu, program zajišťuje Ministerstvo obrany. Cílem je pomocí aktivit určených pro děti a mladistvé rozšířit informovanost v oblasti povinností a odpovědnosti občanů za obranu vlasti, dále přiblížit návyky a dovednosti v rámci branně-bezpečnostní problematiky, utvrdit mravní a morální vlastnosti potřebné k obraně státu. Program se uskutečňuje formou besed, přednášek, výstav, projektových dnů, ale také praktických cvičení spojených s branností (Gerhát, 2018).

Dotační program si klade za cíl podporu branně-sportovních a technických aktivit obyvatelstva směřující k získání speciálních a technických dovedností obyvatelstva, zlepšení sebeovládání, mentálního zdraví, růstu fyzické kondice a v neposlední řadě ověření připravenosti obyvatelstva na krizové stavy. Na svých internetových stránkách vytváří soutěže pro děti ke zlepšení obecného zájmu k této problematice, jednou ze soutěží byla např. Pozdrav do mise, kde měly děti za úkol vytvořit obrázek, fotku nebo video, které se dostalo k sloužícím vojákům do Afghánistánu a Mali (Gerhát, 2018).

DÍLČÍ ZÁVĚR TEORETICKÉ ČÁSTI

Dříve se vyučování branné výchovy vázalo k politickému režimu a takovému ideálu, jak by žáci měli smýšlet. Branná výchova měla vytvářet žákům jejich branné vlastnosti, dovednosti a návyky, zejména pak uvědomělý vztah k obraně státu a upevňovat jejich branné vědomosti. Dnes je potřebné vést žáky směrem k problematice ochrany obyvatelstva.

Jak již bylo napsáno v předchozích kapitolách, vzdělávání dětí v oblasti ochrany obyvatelstva je nedílnou součástí přípravy na mimořádné situace. Vzhledem k dynamickému vývoji světa v bezpečnostním prostředí je důležité vzdělávat obyvatelstvo a připravovat je na rizika a ohrožení v dnešní době. Velký dopad to má na celou společnost ve smyslu ohrožení a vzájemné pomoci, ale i na samotné žáky a jejich životy. Může je to například ovlivnit při výběru povolání, či jak se budou stavět k otázkám dané problematiky.

Pokud žáci budou odhodlaní a budou mít přehled o svém okolí, znát nebezpečí, které je může potkat, a vědět jak se tomu bránit, bude to mít vždy kladný efekt. Školy svoji náplň vzdělávacích programů významně rozvíjí v oblastech informačních technologií, avšak by neměly zapomínat na oblast bezpečnosti.

Teoretická část práce pojednávala v první kapitole o pojmech a dokumentech, které přibližují problematiku řešenou v práci. V rámci druhé kapitoly je popsán vývoj branné výchovy na základních školách. Poslední kapitola představuje rozšiřující projekty v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí pro děti.

Teoretické východisko práce bude užito v praktické části, která se bude zajímat o školní vzdělávací program Škola v pohybu 2022 na Základní škole Vyškov s adresou Purkyňova 39, Vyškov.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 POPIS SOUČASNÉHO STAVU ZAŘAZENÍ BRANNÉ VÝCHOVY NA VYBRANÉ ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Pro účely praktické části diplomové práce byla vybrána škola ZŠ Purkyňova Vyškov, příspěvková organizace, a její školní vzdělávací program s motivačním názvem Škola v pohybu 2022. Zřizovatelem této základní školy je město Vyškov.

4.1 Charakteristika Základní školy Purkyňova

Základní škola Purkyňova se nachází ve městě Vyškov nedaleko Nemocnice Vyškov v klidné okrajové části města, komplex se nachází uprostřed parku a celý areál je oplocený. Skládá se z přístavby a tří pavilonů, kde se vyskytují učebny k odborným předmětům. Základní škola disponuje také velkou tělocvičnou, sportovní halou, dvěma hřišti i plaveckým bazénem, tudíž má velmi dobré zázemí pro sportovně nadané děti (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2022).

Obrázek 6 - Základní škola Purkyňova ve Vyškově (O NAŠÍ ŠKOLE, © 2022)

Základní škola byla postupně modernizována, v rekonstrukci spočívaly úpravy školní kuchyně, střech, sociálních zařízení, zdravotní techniky na všech pavilonech a elektroinstalace. V další fázi oprav došlo k výměně oken a zateplení fasády, což přineslo výrazné zlepšení prostředí pro výuku. V současné době se pracuje na obnově školního bazénu a plánuje se renovace atletického oválu (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2022).

Škola poskytuje svým žákům moderní techniku. Žáci a jejich učitelé mají možnost využívat počítače s internetem, dataprojektory, notebooky či interaktivní tabule. Škola pravidelně obměňuje učebnice a další pomůcky k výuce (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2022).

4.2 Charakteristika žáků Základní školy Purkyňova

Vzdělávání na Základní škole Purkyňova ve Vyškově probíhá od první do deváté třídy. K přijetí je nutné vytvořit žádost zákonného zástupce dítěte a její následné schválení ředitelem školy. Žáci mají možnost na druhém stupni vzdělávacího programu navštěvovat klasickou třídu nebo třídu s rozšířenou výukou tělesné výchovy, avšak k tomu musí splnit fyzické předpoklady na základě testů. Třídy s rozšířenou výukou tělesné výchovy mohou navštěvovat děvčata i chlapci (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2022).

Základní škola přesahuje počet 600 žáků, z nichž největší podíl tvoří žáci přímo z Vyškova. Školu také navštěvují děti z okolních obcí, dokonce i z těch vzdálenějších. Mezi žáky jsou i děti s cizím státním občanstvím (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2022).

4.3 Školní vzdělávací program Základní školy Purkyňova

Náplň výuky žáků obstarává Školní vzdělávací program s motivačním názvem Škola v pohybu 2022, který upravuje jak jednotlivé předměty, tak i další interní náležitosti školy. Mimo výuku se děti zúčastňují nepřeberných množství akcí během celého školního roku. Jedná se např. o projekt Žijme spolu, účast na dopravním hřišti, různé sportovní akce a soutěže, edukační exkurze, výcviky, dopravní soutěž či soutěž mladých zdravotníků a také projekt Mimořádné události, kterého se účastní celá škola. Ve školním roce 2023/2024 se poslední zmíněná akce uskuteční v termínu 21. června (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2022; Připravujeme, © 2022).

4.4 Branná výchova v rámci předmětů

Ačkoliv se branná výchova ve Školním vzdělávacím programu ZŠ Purkyňova vůbec nevyskytuje, vybrané předměty obsahují důležité informace a přibližují žákům, jak se mají chovat v různých situacích. Dále je v tabulkách přehledně vypsáno, jak a ve kterém ročníku se žák setkává s danou problematikou. První tabulka představuje první stupeň a další druhý stupeň vzdělávání.

Tabulka 1 – Obsah problematiky branné výchovy v jednotlivých předmětech na 1. stupni ZŠ Purkyňova (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2022)

Ročníky na 1. stupni	Předměty a jejich obsahy k dané problematice
1. třída	<p>Člověk a jeho svět (povinný předmět, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prvotní ucelený obraz světa, vztahy ve společnosti • Orientace v okolí, kde žák žije • Bezpečná cesta do školy • Důležitá telefonní čísla • Lidské tělo – základní první pomoc • Komunikace • Situace hromadného ohrožení <p>Výchova ke zdravému životnímu stylu (povinný, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mimořádné situace • BESIP • Bezpečnost prostředí
2. třída	<p>Člověk a jeho svět (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bezpečnost na silnici a chodníku • Vlast • Nemoc, úraz, první pomoc • Člověk a jeho zdraví • Státní svátky a významné dny (např. Vznik ČR)

	<p>Výchova ke zdravému životnímu stylu (povinný, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Bezpečnost prostředí
3. třída	<p>Člověk a jeho svět (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Krajina kolem nás• Základy spolupráce• První pomoc <p>Výchova ke zdravému životnímu stylu (povinný, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Bezpečnost prostředí
4. třída	<p>Přírodověda (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Poloha svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu• Rozeznání neohleduplných aktivit <p>Vlastivěda (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Orientace v prostoru, na mapách, povrchu ČR• Hlavní státní svátky, významné osobnosti historie ČR• Vlast, zákony, symboly <p>Výchova ke zdravému životnímu stylu (povinný, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Bezpečnost prostředí• Mimořádné situace• Prevence návykových látek

5. třída	<p>Přírodověda (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Vztah člověka k prostředí• Označení místa svého bydliště a školy, cestu na určené místo v jednoduchém plánu a rozlišení možného nebezpečí v nejbližším okolí (orientace)• Chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události• Vyhodnocení dopravní situace jako chodec i cyklista (doprava)• Modelové situace na odmítání návykových látek• Rozpoznání život ohrožující zranění, ošetření drobných poranění a zajištění lékařské pomoci (první pomoc) <p>Vlastivěda (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Hranice států• Války, historie <p>Výchova ke zdravému životnímu stylu (povinný, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Bezpečnost prostředí• Mimořádné situace• Prevence návykových látek• BESIP
----------	---

První stupeň vzdělávacího programu na Základní škole Purkyňova pojímá předměty, kde se obsah dotýká branné výchovy. Jedná se o vyučovací hodiny člověk a jeho svět, výchova ke zdravému životnímu stylu, přírodověda a vlastivěda. Žáci mají přiblížena témata týkající se orientace v místě bydliště, poznávání základních informací o České republice, ponaučení o dopravních situacích, ale i poznatky v tématické lidského těla, tudíž jsou schopni

zavolat lékařskou pomoc či drobná poranění ošetřit sami. V následující tabulce je zhodnocen druhý stupeň vzdělávacího programu.

Tabulka 2 – Obsah problematiky v jednotlivých předmětech na 2. stupni ZŠ Purkyňova (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2022)

Ročníky na 2. stupni	Předměty a jejich obsahy k dané problematice
6. třída	<p data-bbox="464 573 1305 607">Občanská výchova (povinný předmět, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul data-bbox="512 645 1358 898" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="512 645 751 678">• Památná místa <li data-bbox="512 719 719 752">• Vlastenectví <li data-bbox="512 792 1358 826">• Solidarita, pomoc lidem v nouzi, ohrožení státu a obrana státu <li data-bbox="512 866 975 900">• Ochrana lidských práv a svobod <p data-bbox="464 1010 1174 1043">Zeměpis (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul data-bbox="512 1081 858 1189" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="512 1081 858 1115">• Geografické informace <li data-bbox="512 1155 703 1189">• Mapa, plán <p data-bbox="464 1301 1198 1335">Přírodopis (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul data-bbox="512 1373 983 1547" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="512 1373 983 1406">• Virové a bakteriální onemocnění <li data-bbox="512 1447 751 1480">• Přírodní zdroje <li data-bbox="512 1520 719 1554">• Biodiverzita <p data-bbox="464 1659 1230 1693">Péče o zdraví (povinný předmět, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul data-bbox="512 1731 943 1984" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="512 1731 943 1765">• Zneužívání návykových látek <li data-bbox="512 1805 911 1839">• Rizikové situace v dopravě <li data-bbox="512 1879 719 1912">• První pomoc <li data-bbox="512 1953 911 1986">• Modelové situace ohrožení

	<ul style="list-style-type: none">• Modelové situace mimořádných událostí
7. třída	<p>Občanská výchova (povinný předmět, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Solidarita, pomoc lidem v nouzi, ohrožení státu a obrana státu• Správa státu• Demokracie, povinnosti občana• Evropská unie• Terorismus• Zajišťování obrany státu <p>Péče o zdraví (povinný předmět, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Choroby• Návykové látky• První pomoc• Modelové situace ohrožení• Modelové situace mimořádných událostí
8. třída	<p>Dějepis (povinný předmět, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Světové války• Významní představitelé českého národního obrození <p>Občanská výchova (povinný předmět, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Orgány právní ochrany občanů• Právo

	<p>Přírodopis (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• První pomoc• Choroby <p>Chemie (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Požár a hašení• Vlastnosti látek – toxicita, výbušnost <p>Péče o zdraví (povinný předmět, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Návykové látky• První pomoc• Modelové situace ohrožení• Modelové situace mimořádných událostí
9. třída	<p>Dějepis (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Světové války• Moderní politika <p>Občanská výchova (povinný předmět, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Protiprávní jednání• Povinnosti občana při zajišťování obrany státu• Globální problémy <p>Zeměpis (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Globální ekologické problémy lidstva

	<ul style="list-style-type: none">• ČR, Evropská unie• Základy globální politiky <p>Přírodopis (povinný předmět, 1 vyučovací hodina týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Globální ekologické problémy <p>Chemie (povinný předmět, 2 vyučovací hodiny týdně)</p> <ul style="list-style-type: none">• Globální ekologické problémy• Návykové látky, drogy• Léčiva
--	--

Výuka na druhém stupni Základní školy Purkyňova ve Vyškově pojímá v oblasti branné výchovy témata globálních problémů, vlastenectví, ale i historii světových válek, ze které by se měli žáci poučit. Žáci se dostávají též k oblastem návykových látek, protiprávního jednání, první pomoci, léčiv, dokonce i k modelovým situacím mimořádných událostí. Vybraná témata řeší v předmětech občanská výchova, dějepis, zeměpis, přírodopis, chemie a péče o zdraví.

Zhodnocení důležitosti předmětu branná výchova

Po zhodnocení obou tabulek lze říci, že žáci mají přiblížena vybraná témata v povinných předmětech. Jelikož vzdělávací program s názvem Škola v pohybu 2022 je schválen MŠMT, tudíž obsahuje veškeré náležitosti, které se mají plnit v případě základní školy. Podle vzdělávacího programu pro Základní školu Purkyňova jsou témata zmiňována v mnoha předmětech, tudíž nedochází ke sjednocení informací patřících k sobě, proto by autor zařadil nově předmět branné výchovy, aby žáci měli problematiku shrnutou v jednom předmětu.

4.5 Projektový den Mimořádné události

K doplnění výuky této problematiky též slouží Den projektu Mimořádné události, kterého se účastní celá škola. V rámci projektového dne, který bývá tradičně na konci školního roku, se děti dostanou blíže k této problematice. Projekt se pořádá každoročně, výjimkou byl pouze rok 2020, kdy projektový den nemohl probíhat, protože restriktce kvůli onemocnění COVID 19 neumožňovaly shromažďování většího počtu osob na jednom místě.

Na začátku dne žáci proberou, co jsou mimořádné události, a dále projekt probíhá v podstatě na venkovních i vnitřních stanovištích, kde si třída plní úkoly se svým třídním učitelem. Stanoviště se mohou rok od roku mírně lišit, aby zaujala a nebyla nudná pro účastníky. Děti také hrají hry a luští společně šifry, které jim zábavnou formou rozšiřují znalosti.

Stanoviště pro nejmladší žáky, pro první a druhou třídu, zahrnují témata jako evakuační zavazadlo, hasiči, tísňové volání, mimořádné události, první pomoc a dopravní výchovu.

Pro třetí až pátou třídu jsou vyhrazena stanoviště s tématy evakuační zavazadlo, osobní bezpečí, tísňové volání, mimořádné události, první pomoc, atmosférické poruchy, hasiči, povodně, dopravní výchova, přežití v přírodě a havárie. Pro představu jsou níže ukázky úkolů ze stanovišť na evakuační zavazadlo a povodně. (Školní materiály od paní učitelky Murányi)

Evakuační zavazadlo

Úkol 1: Doplňte do tabulky:

ZÁSADY CHOVÁNÍ PŘI MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTECH
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

Úkol 2: Z písmenek u věcí, které by neměly chybět v evakuačním zavazadle, získáte tajenku:

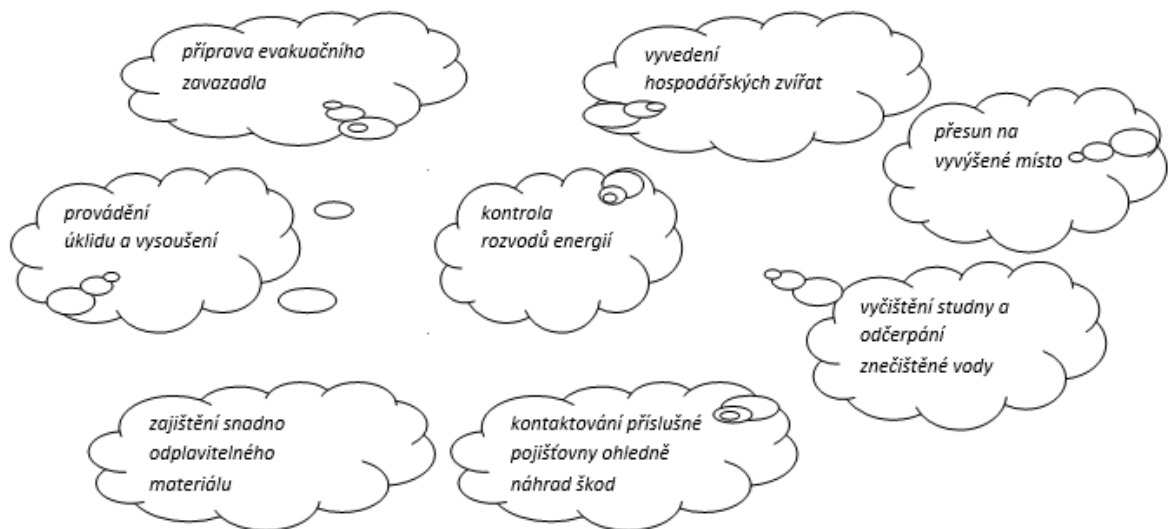
osobní doklady	E	předměty denní potřeby	K	oblíbené křeslo	N	cennosti	A	peníze	A
televizor	Z	konev	T	pojistné smlouvy	Č	léky	V	tlakový hrnec	C
sušák na prádlo	B	pitná voda	U	kapesní nůž	N	jídelní miska a příbor	A	šití a další drobnosti	D
svítidla	V	forma na bábovku	E	zápalky	Í	plavky	V	stojací lampa	I
odpadkový koš	Y	noční stolek	Č	polštáře a peřiny	É	zmrzlina nebo nanuky	Ě	pláštěnka	L
náhradní prádlo, oděv, obuv	A	spací pytel nebo přikrývka	A	základní potraviny (trvanlivé)	Z	toaletní a hygienické potřeby	Z	mobilní telefon s rádiem a nabíječka	O

Tajenka:

.....

Povodně

Úkol 1: Rozřad'te příklady činností na ty, které bychom měli provádět při povodni, a ty, které radíme k opatřením po povodni.

Obrázek 7 - Obrázek k doplnění úkolu (Školní materiály od paní učitelky Murányi)

Stanoviště pro druhý stupeň obsahují témata: první pomoc, topografie, zeměměřeni, evakuační zavazadlo, běžná rizika, osobní bezpečí, překážky, terorismus a první pomoc.

Na závěr dojde ke shrnutí informací pro lepší pochopení žáků. Nevýhodou pro žáky je, že projekt trvá pouze jeden den výuky ke konci školního roku v červnu, avšak pokud je dítě nemocné nebo nepřítomné z jiného důvodu, nemá náhradu za tento den, a tím přichází o mnoho důležitých informací.

5 MODELOVÉ ŘEŠENÍ VÝUKY BRANNÉ VÝCHOVY NA ZÁKLADNÍ ŠKOLE

Branná výchova není součástí školního vzdělávacího programu, avšak její podstatu na Základní škole Purkyňova ve Vyškově lze odvodit v analýzách SWOT a Ishikawa diagram. Na základě analýz bude v této kapitole popsána její důležitost zařazení do programu a následně bude vytvořené modelové řešení výuky branné výchovy.

5.1 SWOT analýza

Zhodnocení stavu zařazení branné výchovy představuje vytvoření SWOT analýzy, která má na základě svých částí určit, proč je důležité zařadit předmět jako strategický předmět do rozvrhů žákům na základní škole.

Tabulka 3 – SWOT analýza předmětu branné výchovy (Zdroj vlastní, 2024)

	Pozitivní	Negativní
	Silné stránky (Strengths)	Slabé stránky (Weaknesses)
Vnitřní (Interní)	Vybavenost školy	Neodborný personál
	Projektový Mimořádný den ve škole	RVP neobsahuje všechna témata mimořádných událostí
	Týmová práce žáků	Malá motivace učitelů
	Šikovní žáci	Branná výchova není součástí RVP
	Besedy a exkurze	Nedostatečně aktualizované učebnice
	Příležitosti (Opportunities)	Hrozby (Threats)
Vnější (Externí)	Preventivně výchovné projekty	Nedostatek finančních prostředků
	Zdroje výukových materiálů – HZS ČR, Internet	Ztráta dovedností pro přežití a ochranu u žáků
	Hry k tématu	Nevědomost o bezpečnosti
	Technologické trendy – virtuální realita	Zvýšené riziko násilí a konfliktů mezi žáky
	Spolupráce se složkami IZS	Obavy a úzkosti žáků

Hodnocení faktorů SWOT analýzy

Analýza SWOT se skládá celkem ze čtyř identifikovatelných částí: silné stránky, slabé stránky, příležitosti a hrozby. Pro vyhodnocení klíčových faktorů SWOT analýzy slouží určení jejich váhy a významnosti. Váha faktorů je číselná hodnota, která se chápe tak, že čím vyšší číslo, tím má klíčový faktor vyšší váhu. Pro významnost je určena stupnice jedna až pět, u které platí stejné pravidlo jako u váhy, čím vyšší ohodnocení, tím je významnější. U negativní části SWOT analýzy jsou výsledky záporné.

Silné stránky (Strengths)

Tabulka 4 – Hodnocení silných stránek pro analýzu SWOT (Zdroj vlastní, 2024)

Silné stránky (Strengths)	Váha	Významnost	
Vybavenost školy	0,15	4	0,6
Projektový Mimořádný den ve škole	0,35	5	1,75
Týmová práce žáků	0,15	3	0,45
Šikovní žáci	0,25	5	1,25
Besedy a exkurze	0,1	3	0,3
Součet	1		Σ 4,35

Jednou ze silných stránek školy je rozhodně vybavenost školy na vysoké úrovni. Ať už se jedná o výukové materiály, pomůcky a technické vybavení či veškeré druhy odborných modernizovaných učeben, tak škola přináší žákům skvělé podmínky pro studium. Jako další silná stránka školy je vybrán projektový Mimořádný den ve škole, který nadmíru ovlivňuje znalosti žáků v oblasti branné výchovy a mimořádných situacích. Žáci mají možnost strávit den jinak než klasickým způsobem, a tím jsou více pozorní a stávají se více entuziastickými pro danou problematiku. Na základní škole Purkyňova ve Vyškově jsou jistě šikovní žáci, to značí jejich účast na spoustě soutěžích a získávání cenných ohodnocení, proto je také silná stránka týmová práce žáků, kterou lze pozorovat a zároveň budovat nejenom v kolektivních hrách během tělesné výchovy, ale i během jiných činnostech zakládajících se na skupinové práci. Poslední silná stránka pro SWOT analýzu

byla vybrána beseda a exkurze, kterou škola může zajistit s odborníky a významnými osobnostmi, a tím jinou formou žáky zaujmout pro danou věc.

Slabé stránky (Weaknesses)

Tabulka 5 – Hodnocení slabých stránek pro SWOT analýzu (Zdroj vlastní, 2024)

Slabé stránky (Weaknesses)	Váha	Významnost	
Neodborný personál	0,15	-3	-0,45
RVP neobsahuje všechna témata mimořádných událostí	0,35	-5	-1,75
Malá motivace učitelů	0,15	-3	-0,45
Branná výchova není součástí RVP	0,25	-4	-1
Nedostatečně aktualizované učebnice	0,1	-2	-0,2
Součet	1		$\Sigma -3,85$

Slabé stránky neboli weaknesses mohou představovat nedostatečně proškolený personál, škola by musela z řad učitelů vybrat pedagoga, který bude mít aprobaci nejbliže k vyučování branné výchovy, poté by musela učitele vyslat na školení na danou problematiku, avšak to není velkou překážkou, jelikož tyto kurzy pro učitele probíhají. Rámcový vzdělávací program školy neobsahuje všechna témata mimořádných událostí, proto je uveden jako další ve slabých stránkách, stejně jako malá motivace učitelů k vyučování složitého předmětu. Branná výchova není součástí rámcového vzdělávacího programu školy. Posledním problémem, který je zařazen do slabých stránek, jsou nedostatečně aktualizované učebnice, jelikož svět se dynamicky mění, a s tím přicházejí změny v postupech a vychytávkách v oblasti ochrany obyvatelstva.

Příležitosti (Opportunities)*Tabulka 6 – Hodnocení příležitostí pro SWOT analýzu (Zdroj vlastní, 2024)*

Příležitosti (Opportunities)	Váha	Významnost	
Preventivně výchovné projekty	0,35	5	1,75
Zdroje výukových materiálů – HZS ČR, Internet	0,15	4	0,6
Hry k tématu	0,15	3	0,45
Technologické trendy – virtuální realita	0,1	2	0,2
Spolupráce se složkami IZS	0,25	5	1,25
Součet	1		Σ 4

Mezi příležitosti pro školu nepochybně patří preventivně výchovné projekty, kterých je značná škála a vytvářejí spoustu aktivit pro děti. K dalším příležitostem také patří mnoho zdrojů výukových materiálů, velké množství nabízí Hasičský záchranný sbor České republiky a jiné organizace. Navíc jsou dostupné zdarma na internetu, tudíž jsou vhodným prvkem, který nezatíží finanční rozpočet školy. S tím jsou též spojené hry k tématu, které žáky budou bavit a přinášet jim nenásilnou formou znalosti. Technologické trendy poskytují vývoj i v oblasti ochrany obyvatelstva, například virtuální realita může vytvořit jakoukoliv mimořádnou událost a dítě si ji tak může lépe představit a vyzkoušet si, jak na ni bude reagovat, což může přinést skvělý efekt. V neposlední řadě je též významná spolupráce se složkami integrovaného záchranného systému ve stejném městě, Vyškov oplývá spoustou zástupců z řad základních i ostatních složek IZS. Nejbliže ke škole ve stejné ulici je umístěná Zdravotnická záchranná služba, územní oddělení Vyškov, která by jistě žáky mohla provést důkladnou první pomocí a poučením, jaká čísla mají děti zavolat v případě mimořádné situace.

Hrozby (Threats)*Tabulka 7 – Hodnocení hrozeb pro SWOT analýzu (Zdroj vlastní, 2024)*

Hrozby (Threats)	Váha	Významnost	
Nedostatek finančních prostředků	0,35	-4	-1,4
Ztráta dovedností pro přežití a ochranu u žáků	0,25	-3	-0,75
Nevědomost o bezpečnosti	0,1	-2	-0,2
Zvýšené riziko násilí a konfliktů mezi žáky	0,15	-2	-0,3
Obavy a úzkosti žáků	0,15	-3	-0,45
Součet	1		Σ -3,1

První hrozbou je nedostatek finančních prostředků sloužících pro nákup nových pomůcek na brannou výchovu, tedy učebnic, prostředků individuální ochrany člověka pro dospělé i děti, figuríny a AED přístroje (automatizovaný externí defibrilátor) pro první pomoc. Další hrozbou je ztráta dovedností pro přežití a ochranu u žáků, protože děti se v současné době více spoléhají na rodiče a informace z internetu, než by se snažily samy něco pochopit a osvojit své dovednosti. Ve společnosti také obecně panuje nevědomost o bezpečnosti, o tom, jak je důležitá a podstatná, tudíž se děti o takové téma moc nezajímají. Branná výchova by mohla zvýšit riziko násilí a konfliktů mezi žáky, zejména mezi žáky různých národností. Zařazení branné výchovy by mohlo způsobovat obavy a úzkosti žáků, pokud by se probírala citlivá témata, jako je válka a její dopady, ale pochopení této problematiky určitě potřebují.

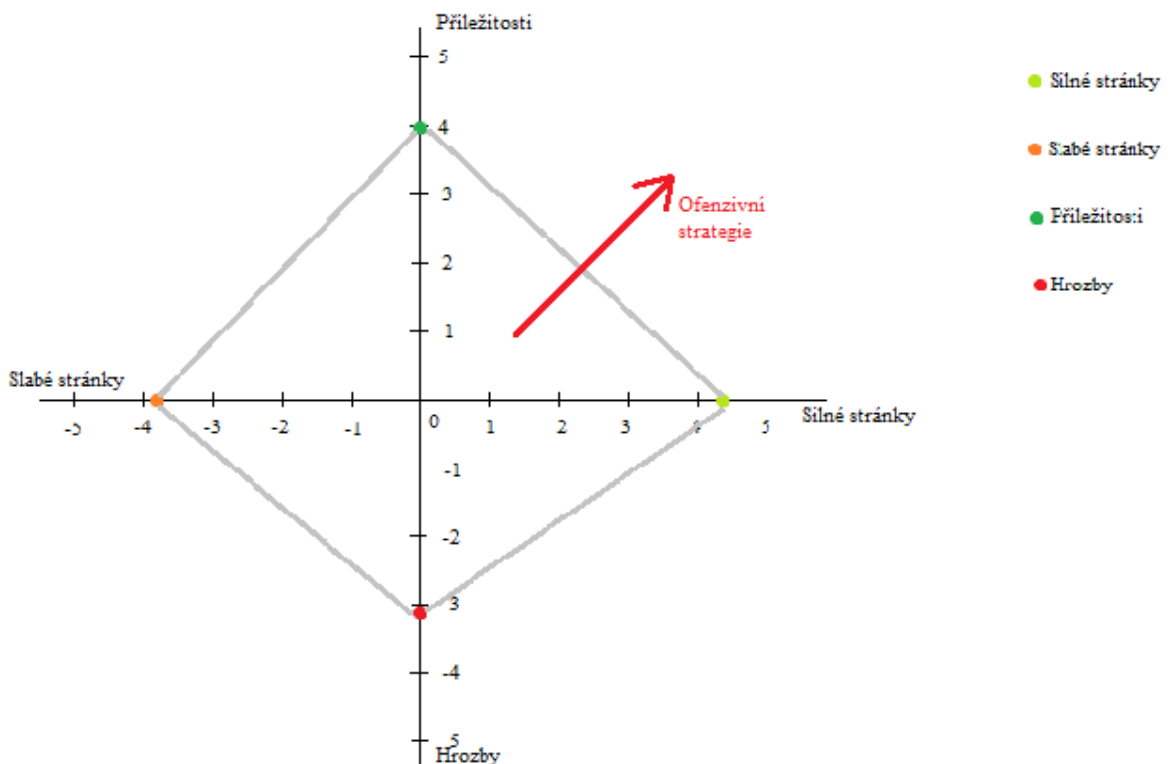
Závěr SWOT analýzy

Výsledné hodnoty pro silné stránky jsou 4,35 a pro slabé stránky -3,85, jejich součet vyjadřuje index interní části SWOT analýzy, který je celkově 0,5. Příležitosti mají výsledek 4 a sumou pro hrozby je -3,1, jejich součet představuje index vnější části SWOT analýzy, který má hodnotu 0,9.

Tabulka 8 – Výsledné hodnoty SWOT analýzy (Zdroj vlastní, 2024)

Vnitřní (Interní)	$\Sigma 0,5$
Vnější (Externí)	$\Sigma 0,9$

V následujícím grafu lze pozorovat výsledek SWOT analýzy. Lze konstatovat, že z grafu vyplývá využití ofenzivní strategie, jelikož silné stránky a příležitosti převládají nad slabými stránkami a hrozbami.

Obrázek 8 - Obrázek výsledného grafu SWOT analýzy (Zdroj vlastní, 2024)

Jak je patrné z grafického znázornění, ofenzivní strategie bude rozvíjet příležitosti a hrozby pro zařazení branné výchovy do rámcového vzdělávacího programu školy, pomůže k rozšíření znalostí žáků v oblasti ochrany obyvatelstva. Silné stránky měly klíčové faktory: vybavenost školy, projektový Mimořádný den ve škole, týmovou práci žáků, šikovnost žáků a besedy i exkurze. Příležitosti obsahovaly preventivně výchovné projekty, mnohé zdroje výukových materiálů například od Hasičského záchranného sboru ČR, z internetových stránek, dále hry k tématu, použití technologických trendů, což může představovat virtuální realita a spolupráce se složkami integrovaného záchranného systému v rámci města Vyškov.

5.2 Ishikawa diagram

Tato podkapitola přináší metodu Ishikawa a její zpracování. Výběrem metody Ishikawa diagram, která se také nazývá diagram rybí kosti (Fishbone) nebo diagram příčin a následků, je záměr nalézt příčiny pro řešený problém.

Pro vytvoření diagramů slouží 8M faktorů, tedy problémových oblastí, podle kterých lze rozdělit příčiny na: Lidé (Man power People), Metody (Methods), Stroje (Machines), Materiál (Materials), Měření (Measurements), Prostředí (Mother nature – Environment), Řízení (Management) a Údržbu (Maintenance). Ishikawa diagram se může vytvářet i v režimu 6M nebo 5M.

Rozdělení příčin pro Ishikawa diagram

Autor vyznačuje jako hlavní problém či hlavu rybí kosti nezařazení branné výchovy do rámcového vzdělávacího programu a zároveň popisuje problémové oblasti pomocí Ishikawa diagramu v režimu 8M. Autor přemýšlí nad příčinami v každé problémové oblasti, která by mohla mít současný vliv na nevyučování branné výchovy.

Lidé (Man power People)

Pro účely Ishikawa diagramu budou složku lidé zastupovat pedagogičtí pracovníci na základní škole.

- Nedostatečná kvalifikace – učitelé nemají znalosti v oboru, byla by pro ně zátěž učení se novému, účastnit se kurzů a školení na danou problematiku.
- Malá motivace – předmět je náročný a neustále se vyvíjející, proto mohou učitelé ztrácet motivaci k vyučování předmětu.
- Chybí zkušenosti – učitelé na základní škole nejsou odborníci pro danou problematiku.
- Nedostatek personálu – na škole může dojít k onemocnění pedagogů, pokud je bude zastupovat jiný pedagog, který nemá znalosti v oboru, bude se muset na daný předmět připravovat mnohem delší čas.

Metody (Methods)

Pro účely diagramu bude metody nahrazovat rámcový vzdělávací program školy.

- Branná výchova není jeden předmět – témata z branné výchovy jsou rozdělena mezi mnoho předmětů, tím žáci nemusí zvládnout správně uchopit a spojit informace.

- Chybí systematika – je nutné uspořádat témata tak, aby na sebe navazovala, protože také žáci mohou postrádat chybějící logiku v návaznosti jednotlivých témat.
- Postup na výuku branné výchovy – protože branná výchova není současně vyučovaný předmět, musely by se vytvořit nové osnovy a metodické postupy pro výuku, což je časově náročné.

Stroje (Machines)

Stroje se budou v tomto konkrétním případě vztahovat na žáky základní školy.

- Pocity obavy a úzkosti – náplň výuky může obnášet citlivá témata pro žáky na základní škole.
- Negativní chování žáků – může dojít ke zvýšenému riziku negativního chování mezi žáky.
- Nezájímavé hodiny – pro některé žáky mohou být hodiny nudné a nezajímavé, žáci nebudou mít snahu spolupracovat v kolektivu, žáci nemají povědomí o důležitosti bezpečnosti.

Materiál (Materials)

Materiály budou tvořit pomůcky k vyučování branné výchovy.

- Neaktualizované učebnice - přicházející změny v postupech ochrany obyvatelstva se nestíhají implementovat do učebnic pro žáky na základní škole.
- Mnoho materiálních podkladů – učitelé mohou využít mnoho materiálů od Hasičského záchranného sboru České republiky, preventivně výchovných programů a mohou čerpat i z dalších internetových pramenů.
- Nedostatek pomůcek – škola by musela zainvestovat peníze na nové pomůcky, jako jsou například prostředky improvizované ochrany.

Měření (Measurements)

Pro účely diagramu bude měření zastupovat záměr vzdělávání branné výchovy.

- Nejasný cíl učení – jelikož branná výchova není součástí rámcového vzdělávacího programu, musely by se vytvořit nové osnovy a metodické postupy pro výuku, které by musely určit odbornost a hloubku znalostí v oblasti ochrany obyvatelstva pro žáky.

- Otázka evaluace branné výchovy – žáci by se měli o mimořádné události zajímat, protože informace o nich jsou nesmírně důležité pro jejich životy, avšak ohodnocení známkami v rámci tohoto předmětu pro ně může být odrazující.
- Časová náročnost – rozvrhy žáků jsou už nyní využité do plné kapacity, aby se zařadila branná výchova do hodin, musely by se někde hodiny odebrat.

Prostředí (Mother nature – Environment)

Prostředí (Mother nature – Environment) bude prostředí školy, ve kterém se žáci pohybují.

- Nedostatek nácviků na mimořádnou událost – i když se žáci skoro denně pohybují v prostředí školy, měli by znát únikové cesty a častěji prakticky cvičit evakuaci ze školy, aby nedocházelo k panikaření, pokud by ve škole např. hořelo nebo došlo k teroristické situaci.

Řízení (Management)

Řízení pro účely diagramu bude předvádět organizace.

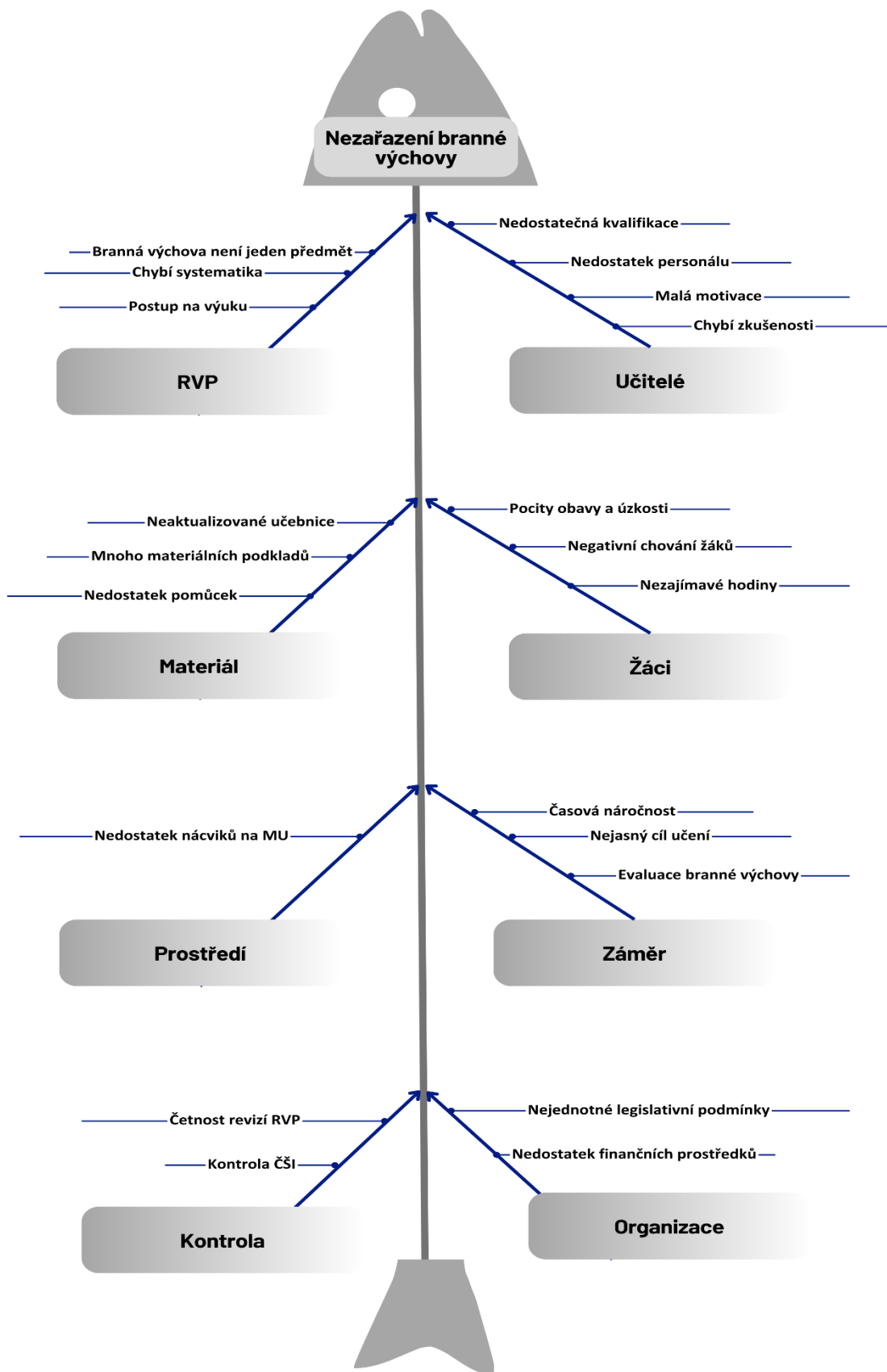
- Nejednotné legislativní podmínky – v legislativních podmínkách pro školy v České republice není jasně stanoveno, do jaké míry má být zařazena branná výchova na základních školách.
- Nedostatek finančních prostředků – finance určené pro zařízení nových pomůcek na brannou výchovu, tedy učebnic, prostředků individuální ochrany člověka pro dospělé i děti, figuríny a AED přístroje (automatizovaný externí defibrilátor) pro první pomoc a dalších.

Údržbu (Maintenance)

Složku údržby bude zastupovat kontrola výuky.

- Četnost revizí rámcového vzdělávacího programu – musí probíhat pravidelná revize rámcového vzdělávacího programu školy.
- Česká školní inspekce – otázka hodnocení předmětu, jelikož není vyučován i na jiných školách.

Po vyhledání všech možných příčin autor vytváří Ishikawa diagram (Fishbone diagram) s hlavním problémem nezařazením branné výchovy do výuky.

Obrázek 9 - Vypracovaný Ishikawa diagram s hlavním problémem nezařazení branné výchovy do výuky (Zdroj vlastní, 2024)

5.3 Modelové řešení výuky branné výchovy na Základní škole Purkyňova

Na základě analýz lze konstatovat, že existuje několik možných problémových oblastí, proč se nevyučuje branná výchova na základní škole. Některá vybraná témata jsou zařazena do několika jiných vyučovacích předmětů, avšak to nepřináší systematickosti a dostatečnou kvalitu znalostí žáků na základní škole. Žákům schází návaznost na témata, to jim může přinášet zmatenost v informacích ochrany obyvatelstva, taktéž jim schází trénování praktických dovedností tak, aby pro ně byly automatické v případě kritické situace.

Návrh výuky na prvním stupni

Podle autora je důležité trénovat děti na danou problematiku již na prvním stupni základní školy. Navrnutí výuky branné výchovy na prvním stupni je zvoleno pro 3. třídu, a to jednou hodinou týdně. Současný rozvrh pro 3. třídu lze pozorovat na obrázku číslo 10.

ŠKOLNÍ ROZVRH **3. třída**

ČAS	PONDĚLÍ	ÚTERÝ	STŘEDA	ČTVRTEK	PÁTEK
7:00 - 7:45					
8:00 - 8:45	ČJ	ČJ	HV	ČJ	ČJ
8:55 - 9:40	TV	MA	ČJ	MA	MA
10:00 - 10:45	MA	VV	AJ	PRČ	VŽS
10:55 - 11:40	AJ	ČAS	MA	ČJ	AJ
11:50 - 12:35	ČJ		TV	ČAS	ČJ
12:45 - 13:30					
13:40 - 14:25					
14:35 - 15:20					

Obrázek 10 - Rozvrh žáků 3. třídy ZŠ Purkyňova (Zdroj vlastní, 2024)

Žáci mají každý den hodinu matematiky (MA). Český jazyk (ČJ) mají též každý den, avšak v pondělí a v pátek je zahrnutý po dvou hodinách. Mezi další předměty patří tělesná výchova (TV), anglický jazyk (AJ), výtvarná výchova (VV), hudební výchova (HV), člověk

a jeho svět (ČAS), praktické činnosti (PRČ) a výživa ke zdravému životnímu stylu (VŽS). Součet všech vyučovacích hodin za týden je stanoven na 24 hodin.

V rozvrhu 3. třídy by autor doporučoval zkrátit předmět člověk a jeho svět na pouze jednu hodinu týdně. Tento předmět okrajově pobírá témata z ochrany obyvatelstva, proto by náplň rozdělil na dva předměty, tedy dotaci druhé hodiny předmětu člověk a jeho svět by vytvořil možnost k vyučování branné výchově. Změnu lze pozorovat na obrázku číslo 11.

 ŠKOLNÍ ROZVRH **3. třída**

ČAS	PONDĚLÍ	ÚTERÝ	STŘEDA	ČTVRTEK	PÁTEK
7:00 - 7:45					
8:00 - 8:45	ČJ	ČJ	HV	ČJ	ČJ
8:55 - 9:40	TV	MA	ČJ	MA	MA
10:00 - 10:45	MA	VV	AJ	PRČ	VŽS
10:55 - 11:40	AJ	ČAS	MA	ČJ	AJ
11:50 - 12:35	ČJ		TV	BV	ČJ
12:45 - 13:30					
13:40 - 14:25					
14:35 - 15:20					

Obrázek 11 - Školní rozvrh žáků 3. třídy se zařazením branné výchovy (BV) do výuky (Zdroj vlastní, 2024)

Návrh výuky na druhém stupni

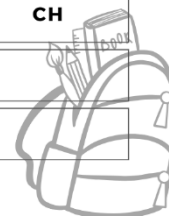
Vzdělávací obsah dané problematiky na druhém stupni je navržen povinnou i nepovinnou formou. Starší žáci dokáží více chápat okruhy témat mimořádných událostí. Branná výchova by měla být součástí 8. a 9. tříd povinnou formou v rozsahu jedné hodiny týdně. Škola nabízí několik volitelných předmětů, z toho důvodu by autor na druhém stupni také doporučil volitelný předmět pro 6. až 9. třídu v rozsahu jedné hodiny týdně. Škola segmentuje i třídy sportovní (RVTV), proto by měla více zařazovat tuto problematiku, jelikož sportovně zdatní žáci mohou mít předpoklady pro budoucí povolání v integrovaném záchranném systému. Na obrázku číslo 12 je současný rozvrh pro osmou třídu Základní školy Purkyňova ve Vyškově.

ŠKOLNÍ ROZVRH

8. třída

ČAS	PONDĚLÍ	ÚTERÝ	STŘEDA	ČTVRTEK	PÁTEK
7:00 - 7:45					
8:00 - 8:45	MA	ZE	MA	JR/JN	HV
8:55 - 9:40	ČJ	VV	AJ	PŘ	DĚ
10:00 - 10:45	TV	ČJ	FY	ČJ	PRČ
10:55 - 11:40	TV	MA	CH	OV	ČJ
11:50 - 12:35	FY	JR/JN	KAJ/PPŘ	PZ	AJ
12:45 - 13:30	AJ		CVCJ/KAJ/ PPŘ		CH
13:40 - 14:25		INF			
14:35 - 15:20		PŘ			

Obrázek 12 - Rozvrh žáků 8. třídy ZŠ Purkyňova (Zdroj vlastní, 2024)

Rozvrh pro žáky osmé třídy představuje mnoho předmětů, mezi které patří matematika (MA), český jazyk (ČJ), tělesná výchova (TV), fyzika (FY), anglický jazyk (AJ), zeměpis (ZE), výtvarná výchova (VV), informatika (INF), přírodopis (PŘ), chemie (CH), občanská výchova (OV), hudební výchova (HV), dějepis (DĚ), praktické činnosti (PRČ). Žáci navštěvující osmou třídu dále mají možnosti volitelných předmětů, jako jsou konverzace z angličtiny (KAJ), cvičení z českého jazyka (CVCJ), přírodovědné praktikum (PPŘ), německý jazyk (JN) nebo ruský jazyk (JR). Každý vyučovací den jim začíná v osm hodin ráno a nejdelším vyučovacím dnem je úterý, kdy žáci opouštějí školu až v 15:20 hodin. Žáci mají celkově 30 vyučovacích hodin týdně.

Seminář z branné výchovy (SBV) by mohl najít místo ve vyučovací hodině jako volitelný předmět, kdy žáci měli prostor si vybrat z volitelných předmětů konverzace v angličtině (KAJ) či přírodovědné praktikum (PPŘ). Brannou výchovu (BV) jako povinný předmět s dotací jedné vyučovací hodiny týdně by autor zařadil do poslední vyučovací hodiny v úterý, vyučovací hodina by sloužila k praktickým dovednostem žáků v oblasti ochrany obyvatelstva. Jelikož by mohli žáci být po celém dnu unavení z chybějícího pohybu, mohli by trénovat například první pomoc, evakuaci ze školy nebo jak se chovat při různých živelných pohromách. Vzniklé ponížení hodin přírodopisu na pouze jednu vyučovací hodinu

týdně by donutilo pedagogy obsah výuky přírodopisu o pár okruhů témat redukovat či eliminovat. Obě změny v rozvrhu pro osmou třídu lze pozorovat na obrázku číslo 13.

ŠKOLNÍ ROZVRH **8. třída**

ČAS	PONDĚLÍ	ÚTERÝ	STŘEDA	ČTVRTEK	PÁTEK
7:00 - 7:45					
8:00 - 8:45	MA	ZE	MA	JR/JN	HV
8:55 - 9:40	ČJ	VV	AJ	PŘ	DĚ
10:00 - 10:45	TV	ČJ	FY	ČJ	PRČ
10:55 - 11:40	TV	MA	CH	OV	ČJ
11:50 - 12:35	FY	JR/JN	KAJ/PPŘ/SBV	PZ	AJ
12:45 - 13:30	AJ		CVCJ/KAJ/ PPŘ		CH
13:40 - 14:25		INF			
14:35 - 15:20		BV			

Obrázek 13 - Školní rozvrh žáků 8. třídy se zařazením branné výchovy (BV) do výuky (Zdroj vlastní, 2024)

Rozvrh pro devátý ročník na Základní škole Purkyňova, který je graficky znázorněn na obrázku číslo 14, též tvoří povinné a volitelné předměty. Do povinných předmětů patří matematika (MA), český jazyk (ČJ), dějepis (DĚ), informatika (INF), chemie (CH), výtvarná výchova (VV), fyzika (FY), zeměpis (ZE), přírodopis (PŘ), občanská nauka (OV), tělesná výchova (TV), pracovní činnosti (PRČ), hudební výchova (HV). Kromě vyučování povinného anglického jazyka (AJ) třikrát týdně se mohou žáci navíc věnovat hodinám ruského jazyka (JR), nebo německého jazyka (JN) dvakrát v týdnu.

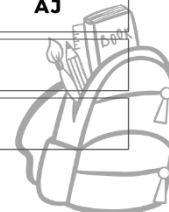
Z široké nabídky volitelných předmětů mají žáci devátého ročníku vyučované dva předměty, seminář z matematiky (SM) a konverzace v angličtině (KAJ). Celkový počet hodin v rozvrhu je stanovený na 31 vyučovacích hodin. Čtvrtek je nejdelším vyučovacím dnem, kdy žáci mají celkově sedm vyučovacích hodin s trváním do 15:20 hodin. Všechny ostatní dny žáci končí o půl druhé odpoledne.

ŠKOLNÍ ROZVRH

9. třída

ČAS	PONDĚLÍ	ÚTERÝ	STŘEDA	ČTVRTEK	PÁTEK
7:00 - 7:45					
8:00 - 8:45	ČJ	VV	CH	DĚ	ZE
8:55 - 9:40	MA	AJ	JN/JR	ČJ	PRČ
10:00 - 10:45	JN/JR	SM	PŘ	MA	ČJ
10:55 - 11:40	DĚ	FY	ČJ	AJ	MA
11:50 - 12:35	INF	ZE	OV		HV
12:45 - 13:30	CH	ČJ	MA	KAJ	AJ
13:40 - 14:25				TV	
14:35 - 15:20				TV	

Obrázek 14 - Rozvrh žáků 9. třídy ZŠ Purkyňova (Zdroj vlastní, 2024)

Devátý ročník na základní škole je posledním rokem, než děti nastoupí na střední školu a budou tak pokračovat ve studiu, nebo začnou pracovat. Je velmi důležité, co si odnesou za znalosti do svých osobních životů, protože to ovlivní jejich přístup k mnoha věcem. Důležitou dovedností, kterou by se děti měly naučit, je disciplinované chování, které uplatní i při řešení krizových situacích. Jak se disciplinovaně chovat v krizových situacích by si žáci měli osvojit během studia napříč všemi ročníky, avšak ve vyučování branné výchovy by na dovednost tohoto typu byl brán mnohem větší zřetel. Žáci by měli být schopni řešit krizové situace s klidem i rozvahou a vyhýbat se tak zbytečným rizikům. Měli by dokázat ochránit sebe a v žádném případě by neměli ohrožovat ostatní.

Brannou výchovu (BV) by si mohli žáci zvolit v podobě volitelného předmětu stejně jako ostatní volitelné předměty. Branná výchova (BV) by tak získala místo v rozvrhu shodně jako seminář z matematiky (SM). Brannou výchovu (BV) vyučovanou povinnou formou by autor zařadil tak, že hodiny dějepisu by zkrátil na jednu hodinu týdně. Obsah učiva dějepisu v devátém ročníku by musel projít důkladnou revizí a uzpůsobit tak, aby jedna hodina týdně byla dostačující. Změny jsou zvýrazněny na obrázku číslo 15.

ŠKOLNÍ ROZVRH **9. třída**

ČAS	PONDĚLÍ	ÚTERÝ	STŘEDA	ČTVRTEK	PÁTEK
7:00 - 7:45					
8:00 - 8:45	ČJ	VV	CH	BV	ZE
8:55 - 9:40	MA	AJ	JN/JR	ČJ	PRČ
10:00 - 10:45	JN/JR	SM/SBV	PŘ	MA	ČJ
10:55 - 11:40	DĚ	FY	ČJ	AJ	MA
11:50 - 12:35	INF	ZE	OV		HV
12:45 - 13:30	CH	ČJ	MA	KAJ	AJ
13:40 - 14:25				TV	
14:35 - 15:20				TV	

Obrázek 15 - Školní rozvrh žáků 9. třídy se zařazením branné výchovy (BV) do výuky (Zdroj vlastní, 2024)

5.4 Návrh vyučovací hodiny branné výchovy

Pro výuku branné výchovy je vymyšlen scénář navrhované hodiny výuky pro první i druhý stupeň, délka trvání jedné vyučovací hodiny je 45 minut. Další návrhy a doporučení k výuce branné výchovy jsou popsány v diplomové práci v kapitole šest.

Scénář pro první stupeň

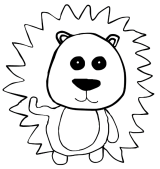
Podle modelového řešení bylo navrženo zařazení branné výchovy do výuky na prvním stupni do 3. třídy na úkor předmětu člověk a jeho svět s jistou úpravou obsahu předmětu. V tabulce číslo devět je vytvořen scénář pro 3. třídu na téma evakuační zavazadlo. Tabulka obsahuje podrobný popis aktivit učitele i žáků, dále formu výuky, přibližné časové limity, pomůcky a poznámky k vyučovací hodině.

V rámci pomůcek pro brannou výchovu (BV) je autorem navržen maskot plyšový ježek Obránek, který bude výukou provázet děti po celý školní rok. Žáci se ho budou moci kdykoliv zeptat v případě, že dané látce nerozumí nebo potřebují podrobnější vysvětlení. Ježek Obránek dětem vždy rád pomůže (prostřednictvím učitele). Zároveň může

pro předmět sloužit i jako kamarád, kterému se mohou děti svěřit, pokud je bude něco trápit nebo budou pociťovat strach z některého z témat ochrany obyvatelstva.

Tabulka 9 – Scénář pro 3. třídu (Zdroj vlastní, 2024)

Etapy	Podrobný popis aktivity učitele	Podrobný popis aktivity žáků	Forma organizace výuky (Hromadná, skupinová, samostatná)	Časové limity	Pomůcky a poznámky
Úvodní část	Pozdrav s žáky, objasnění náplně výukové hodiny (evakuační zavazadlo)	Žáci poslouchají učitele	Hromadná	3 min	Tabule, sešity, psací potřeby
Hlavní část	Objasnění situací, kdy je potřeba evakuační zavazadlo (během toho pokládání otázek žákům)	Žáci poslouchají učitele, aktivně odpovídají na otázky učitele	Hromadná	8 min	Sešity, psací potřeby
	Vysvětlení, co patří do evakuačního zavazadla	Žáci poslouchají učitele, aktivně odpovídají na otázky učitele	Hromadná	15 min	Sešity, psací potřeby
	Vytvoření čtyř skupin žáků, rozdání obrázků	Žáci se rozdělí na čtyři skupiny	Hromadná	2 min	Obrázky předmětů

	Dohled nad žáky, vysvětlování	Žáci obrázky rozdělují na to, zda patří, nebo nepatří do evakuačního zavazadla	Skupinová	12 min	Obrázky předmětů
Závěrečná část	Zopakování informací k tématu za pomoci maskota	Žáci poslouchají učitele, odpovídají na otázky učitele (maskota)	Hromadná	5 min	Ježek Obránek

Scénář pro výuku prvního stupně byl zaměřen na téma evakuační zavazadlo. Ve výukové hodině nastal prostor i pro skupinovou práci, která pomáhat žákům vytvářet si dovednost v podobě práce v kolektivu. Obrázky předmětů patřících do evakuačního zavazadla mohou být například léky, peníze, pláštěnka, rádio, zubní kartáček a hřeben. Obrázky, které nesplňují podmínky, mohou být například žebřík, lopata, potápěčské brýle, cyklistická helma, rostlina v květináči a lyže.

Scénář pro druhý stupeň

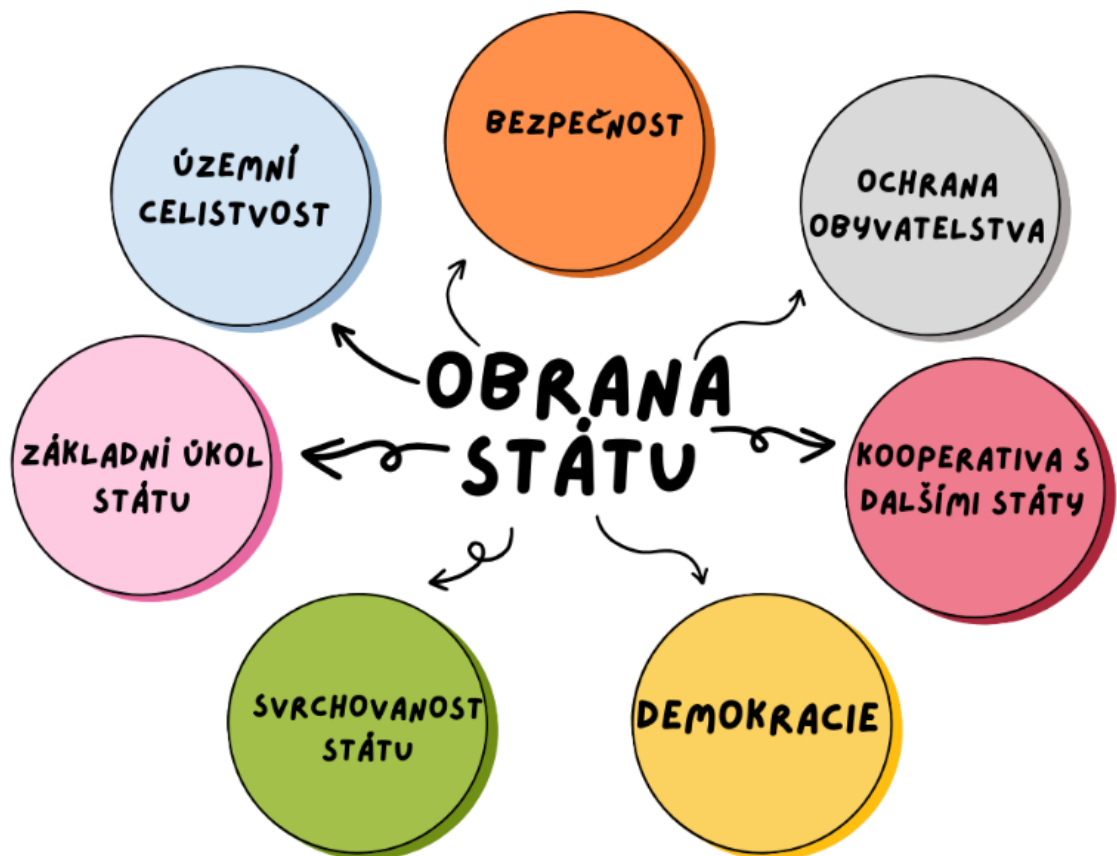
Tabulka číslo deset popisuje scénář vytvořený pro devátý ročník základní školy na výuku branné výchovy (BV). Ukázka hodiny branné výchovy (BV) pro 9. ročník bude zaměřena na obranu státu. Hodina branné výchovy (BV) představuje hromadnou i samostatnou formu výuky. Při samostatné formě výuky si žáci procvičí kritické myšlení nad daným tématem, tato aktivita je vhodná pro jejich rozvoj.

Tabulka 10 – Scénář pro 9. třídu (Zdroj vlastní, 2024)

Etapy	Podrobný popis aktivity učitele	Podrobný popis aktivity žáků	Forma organizace výuky (Hromadná, skupinová, samostatná)	Časové limity	Pomůcky a poznámky

Úvodní část	Pozdrav s žáky, objasnění náplně výukové hodiny	Žáci poslouchají učitele	Hromadná	3 min	Tabule, sešity, psací potřeby
Hlavní část	Přednáška o obraně státu	Žáci poslouchají učitele	Hromadná	15 min	Prezentace, tabule, sešity, psací potřeby
	Zahájení a dohled při brainstormingu na téma: Proč je důležitá obrana státu?	Žáci se samostatně zamýšlejí nad úkolem	Samostatná	6 min	Sešity, psací potřeby
	Kreslení myšlenkové mapy na tabuli na téma: Proč je důležitá obrana státu?	Žáci navrhují důvody na dané téma	Hromadná	5 min	Tabule, psací potřeby
	Zhodnocení myšlenkové mapy, doplnění	Žáci poslouchají učitele	Hromadná	3 min	Tabule, psací potřeby
	Přednáška o Armádě České republiky a POKOS	Žáci poslouchají učitele	Hromadná	8 min	Prezentace, tabule, sešity, psací potřeby
Závěrečná část	Zopakování informací k tématu a prostor pro dotazy	Žáci poslouchají učitele, odpovídají na otázky učitele	Hromadná	5 min	

V názorné ukázce scénáře pro devátou třídu lze sledovat v jednotlivých etapách vyučovací hodiny charakteristiku činností učitele i žáků. V tabulce číslo 10 se nachází také forma výuky, přibližné časové limity na jednotlivé úkoly, dále pomůcky a poznámky k vyučovací hodině. V následujícím obrázku číslo 16 autor vytvořil vzorový koncept myšlenkové mapy vhodný pro účely výuky.

Obrázek 16 - Návrh myšlenkové mapy k ukázkové hodině (Zdroj vlastní, 2024)

Podle autora při tvoření brainstormingu by žáci devátého ročníku měli společně vytvořit vzorové body z myšlenkové mapy, avšak tento úkol může poskytovat i jiná další řešení. Cíl použití myšlenkových map směřuje k lepšímu pochopení vztahů mezi subjekty a dále se tím dětem rozvíjí kritické a kreativní myšlení. Pedagogové si touto cestou i ověří, zda děti chápou problematiku, což je výhodou. V rámci hodin je možné uplatňovat i další podobné metody, jako je Vennův diagram nebo Pětilístek.

Okruhová témata pro jednotlivé ročníky

Branná výchova (BV) pojímá mnoho zajímavých okruhových témat. Jaké rozdělení by mohla mít okruhová témata, která během roku učitelé se žáky proberou, bude následně rozebráno.

Branná výchova jako povinný předmět

Prvním využitím branné výchovy (BV) jako povinného předmětu by nastalo ve třetí třídě. Je velmi důležité již tyto malé děti naučit o bezpečnosti okolí, kde se pohybují, a informovat je o všech možných rizicích, proto by autor zvolil právě okruhy související s okolím školy, bydlištěm a mimořádnými událostmi. Jelikož školní rok má přibližně 30 vyučovacích týdnů, témata by mohla být rozčleněna tak, že jedna třetina by sloužila na výuku okolí a možných rizicích a další třetina jak k nim přistupovat. Do těchto částí by byly vloženy základy první pomoci, linky tísňového volání, varovné signály a krizové situace, které mohou děti potkat. Poslední třetina by mohla uvádět základy chování při živelných pohromách, přírodních nebezpečích (například při bouřce) a haváriích.

V podkapitole 5.3 bylo již pro osmou třídu navrženo kladení důrazu na rozvíjení praktických dovedností na různé problematiky. Hodiny branné výchovy (BV) by probíhaly více mimo třídu, tím by vzniklo uvolněnější prostředí pro děti a více by dávaly pozor. V tomto ročníku by autor zařadil témata jako nouzové přežití v přírodě, evakuace, zásady chování při živelných pohromách, dopravních haváriích, průmyslových haváriích, ale také terorismus, násilné chování a základní prvky sebeobrany. Potřebným okruhovým tématem je opět první pomoc, protože ta je nutná neustále trénovat. Děti by měly mít zautomatizované chování při krizových situacích, aby se zabránilo panice a zbytečnému ohrožení. Žáci by měli znát, jak moc mohou zariskovat a kde jsou jejich hranice. Tento balíček dovedností se naučí pouze trénováním a praxí.

Pro poslední ročník základní školy by měla být branná výchova (BV) zachována s úmyslem naučit dětem disciplinovanému chování. Branná výchova (BV) by také měla přinášet dětem představu o zástupcích integrovaného záchranného systému a jejich významu. Dále by měla ukotvit uvědomění si povinností a odpovědností občana České republiky. Daný předmět by měl žákům vyzdvihnout hodnoty a významnost bezpečnosti.

Branná výchova jako volitelný předmět

Základní škola Purkyňova dává žákům na výběr mnoho volitelných předmětů, z toho důvodu by autor na druhém stupni také doporučil volitelný předmět seminář z branné výchovy

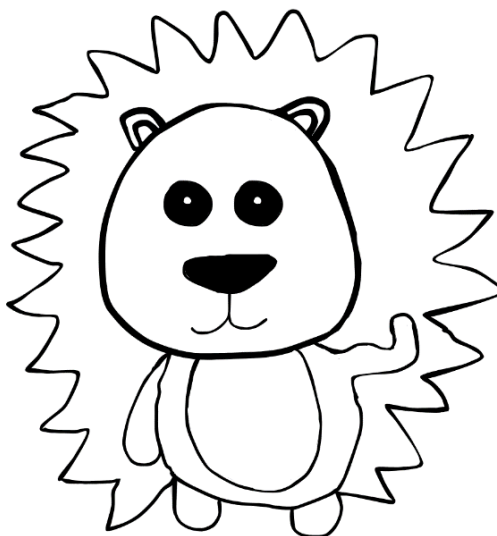
(SBV) pro 6. až 9. třídu v rozsahu jedné hodiny týdně. Pro šestý ročník by bylo vhodné zařadit okruhy environmentálního povědomí, tudíž by se jednalo o témata jako environmentální problémy, ochrana přírody a živelné pohromy. Seminář z branné výchovy (SBV) pro sedmou třídu by vymezoval dovednosti přežití v přírodě a související první pomoc. Také by definoval nástrahy v přírodě, například jedovaté rostliny a nebezpečné živočichy a rizika, která mohou vzniknout při venkovních sportech. V osmé třídě by volitelný předmět branná výchova navazoval na stejnojmenný povinný předmět a docházelo by k jeho rozšíření, stejně tak by tomu bylo i v případě pro devátý ročník.

6 NÁVRHY K ROZŠÍŘENÍ ZNALOSTÍ ŽÁKŮ V RÁMCI BRANNÉ VÝCHOVY

Podle výsledků SWOT analýzy autor doporučuje využít ofenzivní strategii, a tím vytěžení silných stránek a příležitostí z dostupných zdrojů, což pomůže k vyučování branné výchovy na vybrané škole. Kapitola číslo 6 obsahuje návrhy a doporučení pro pedagogy.

6.1 Doporučení k výuce pedagogům

Pro zaujetí žáků by brannou výchovu pro první stupeň mohl podporovat maskot plyšový ježek Obránek. Tento předmět by měl symbolizovat sílu, nebojácnost, ochranu a bezpečí. Během výuky se žáci ježka Obránka budou moci zeptat, kdykoliv něčemu nebudou rozumět a ježek jim vždy rád odpoví (prostřednictvím učitele). Zároveň může tento předmět sloužit i jako kamarád, kterému se mohou děti svěřit, pokud je bude něco trápit, nebo se budou některého z témat ochrany obyvatelstva bát. Návrh maskota ježka Obránka je na obrázku číslo 17.

Obrázek 17 - Návrh na maskota ježka Obránka do branné výchovy (Zdroj vlastní, 2024)

Jak již bylo použito ve scénáři pro brannou výchovu pro 3. třídu, je podle autora důležitým prvkem zařadit tato složitá témata do výuky zábavnou formou. Pedagogové by měli zařadit využití her a interaktivních aktivit do výuky. Mezi hry, které by učitelé mohli začlenit pro první stupeň výuky, může patřit domino a pexetrio s obrázky dané tematiky, dobble taktéž s tematickými symboly. Návrh autora na kartičku do hry dobble je umístěn do příloh.

Učebních materiálů pro výuku branné výchovy existuje mnoho. V podkapitole 2.5.2 na obrázku číslo 3 lze vidět ukázkou pro učitele nabízených učebnic z kurzů. V rámci příloh diplomové práce autor vložil interaktivní pracovní listy pro první a druhý stupeň základní školy, které mohou pedagogové využít.

Pro druhý stupeň by učitelé také měli hledat kreativní nápady, čím ozvláštnit výuku branné výchovy. V dnešní společnosti dochází k významnému technologickému pokroku, existuje spousta nových pomůcek, které budou děti lákat. Může se například jednat o rozšířenou realitu, která dětem přiblíží simulaci mimořádných událostí. Nemělo by se také opomenout zlepšení praktických dovedností žáků v oblastech první pomoci, to by žáci mohli trénovat v hodinách branné výchovy pomocí edukačních videí z preventivně výchovných programů.

Škola vlastní profil na internetové sociální síti, proto by mohla začít šířit osvětu o důležitosti osvojení dovedností dětí v této problematice. Vytvářet poučná videa, která by se šířila nejen mezi teenagery, a tím by taktéž docházelo k rozšiřování znalostí v oblasti mimořádných událostí. Děti tráví mnoho času na sociálních aplikacích, který by mohl směřovat k učení se novým znalostem z mimořádných situací nenásilnou formou.

6.2 Kroužek branné výchovy

Základní škola Purkyňova ve Vyškově již nabízí široké spektrum výběru v zájmových činnostech, mezi které patří aktivity jak sportovní, tak i rozvíjející teoretické znalosti. Do zájmových činností ZŠ Purkyňova patří kroužky, např. sportovní hry, pohybové hry, fotbal, florbal, plavání, anglická dramaturgie, vaření, šachy či bříinkohrátky. K rozšíření znalostí tematiky mimořádných událostí by škola mohla zařadit mezi své kroužky i zájmovou činnost branné výchovy. V tomto kroužku by žáci získávali dovednosti prakticky, mohli by si vyzkoušet, jak si vytvořit individuální ochranné prostředky, jak si nasadit ochrannou masku, či jak pomoci ostatním v případě mimořádné situace. Vyučující kroužku by také mohl využít materiály z již existujících preventivně výchovných projektů nebo si pozvat na besedu odborníka z dané problematiky.

6.3 Kurzy branné výchovy

Ve spojitosti s kroužkem branné výchovy by škola mohla nově založit ve škole kurzy branné výchovy, které by mohly sloužit i pro žáky z okolních škol. V těchto kurzech by školáci získávali dovednosti jak přežít v přírodě. Kurzy by se mohly provozovat v areálu školy v parku a probíhaly by v datech letních prázdnin. Žáci by si přinesli stany, spací pytle

a nejnnutnější osobní vybavení. Mezi dovednosti, které by se děti naučily během kurzu, by mohlo být jak si založit oheň bez sirek či zapalovače, jak se orientovat v prostoru podle mechů a stromů, jak by měla vypadat krabička poslední záchrany (KPZ) a podobně.

6.4 Zapojení integrovaného záchranného systému z Vyškova

Základní škola Purkyňova aktivně spolupracuje s Městskou policií Vyškov a Policií České republiky ve vytváření výchovných projektů a vzdělávacích akcí. Do zapojení do preventivních projektů by měla škola požádat také Armádu České republiky, jelikož sídlí nedaleko armádní centrum výcviku. Jistě by to žáky zaujalo, a tím by Armáda získala i své budoucí příslušníky. Nejbližší ke škole ve stejné ulici je umístěná Zdravotnická záchranná služba, územní oddělení Vyškov, která by jistě žáky mohla provést důkladnou první pomocí a poučením jaká čísla zavolat v případě krizové situace.

7 ZHODNOCENÍ

Cílem praktické části bylo vytvoření modelového řešení zařazení branné výchovy do výuky na Základní škole Purkyňova ve Vyškově, což bylo realizováno. Autor by zařadil do výuky dva předměty, brannou výchovu povinnou formou a volitelný předmět seminář z branné výchovy na druhém stupni základní školy.

V rámci praktické části byla provedena analýza současného stavu zařazení témat z branné výchovy do rámcového vzdělávacího programu Základní školy Purkyňova ve Vyškově, byla vypsána témata, která se přibližovala tématům z branné výchovy v průřezu všech ročníků. To přispělo ke zjištění, že žáci mají přiblížena jen vybraná témata v povinných předmětech, tudíž znalosti žáků z problematiky branné výchovy nemusí být na vysoké úrovni. K této nápravě by došlo zařazením branné výchovy do rozvrhů žáků.

Pro druhou část diplomové práce bylo využito několik metod, jednalo se o SWOT analýzu, metodu Ishikawa a metodu modelování. Autor doporučuje podle výsledků SWOT analýzy ofenzivní strategii, tudíž jít cestou využití silných stránek a příležitostí, což pomůže k vyučování branné výchovy na vybrané škole.

Do silných stránek autor zařadil vybavenost školy a velmi přínosný projektový Mimořádný den ve škole. Do oblasti silných stránek dále zahrnul týmovou práci žáků, vyzdvihnul též šikovnost žáků vybrané školy, besedy a exkurze, které může škola pořádat. Mezi příležitostmi byly přidány preventivně výchovné projekty, zdroje výukových materiálů, hry k tématu a technologické trendy zejména rozšířená realita, které byly doporučeny pro učitele.

Praktická část byla obohacena o návrh scénáře modelové hodiny branné výchovy pro první i druhý stupeň základní školy. V neposlední řadě bylo poskytnuto několik dalších doporučení pro pedagogy na výuku branné výchovy, které by mohly hodiny ozvláštnit.

ZÁVĚR

Dnešní svět se z bezpečnostního hlediska velmi rychle dynamicky vyvíjí, proto je nezbytné preventivně připravovat obyvatelstvo na mimořádné události. Na jakém místě začít vzdělávat obyvatelstvo na tuto problematiku než již na základní škole, která je pro všechny povinná. Zda je současné vzdělávání v tomto směru na dobré úrovni na vybrané škole, bylo řešeno v diplomové práci.

Práce se zabývala tématem zařazení branné výchovy do výuky na vybrané základní škole. V práci byla zmapována současná situace zařazení této problematiky do školního vzdělávacího programu. Začlenění branné výchovy autor považuje za velmi důležité, avšak nemusí nést stejné pojmenování. Předmět může být nazván jako Bezpečnostní výchova, Příprava obyvatel, Mimořádné události či jakkoliv jinak. Pro školu je nezbytné zařadit do školního programu výuku s bezpečnostní tematikou, aby žákům přinášela podstatné informace pro jejich osobní životy. Při vyučování této problematiky by se měla aplikovat hravá forma učení, aby téma pro žáky bylo zajímavé a věnovali mu pozornost, zejména na prvním stupni.

Záměrem diplomové práce bylo analyzovat současný stav zařazení branné výchovy do výuky na Základní škole Purkyňova ve Vyškově podle školního vzdělávacího programu s názvem Škola v pohybu 2022 a modelově navrhnout vhodný způsob výuky branné výchovy. Práce dosáhla svého cíle, během vypracování bylo využito metody SWOT analýzy, metody Ishikawa a metody modelování. Byla vytvořena doporučení pro rozšíření znalostí žáků v této problematice, jako například založení pravidelného kroužku branné výchovy. Škola by měla využívat aktivně preventivně výchovné projekty či spolupráci se složkami integrovaného záchranného systému z okolí.

V neposlední řadě by stálo zmínit ještě jednu důležitost předmětu branné výchovy, protože dětem by přinesla rozvoj schopností reakcí na krizové situace. Děti by měly mít zautomatizované chování při těchto situacích, aby se zabránilo zbytečné panice a dalšímu případnému ohrožení. Žáci by měli znát, do jaké výše mohou zariskovat a kde jsou jejich hraniční limity. Užitečné dovednosti pro život jak ochránit sám sebe a pomoci ostatním kolem nebo jak správným způsobem vykonat první pomoc by mělo být součástí balíčku dovedností, které si děti mohou odnést ze základní školy.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ANTUŠÁK, Emil a VILÁŠEK, Josef, 2016. *Základy teorie krizového managementu*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 9788024634432.

AUDIT NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI, 2016. Ministerstvo vnitra ČR, odbor bezpečnostní politiky a prevence kriminality, Praha.

BALABÁN, Miloš a PERNICA, Bohuslav, 2015. *Bezpečnostní systém ČR: problémy a výzvy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3150-9.

BESIP - Kdo jsme, © 2023. Online. BESIP. Dostupné z: <https://besip.cz/Pro-odborniky/O-Besip/BESIP-o-nas>. [cit. 2023-11-25].

BEZPEČNOSTNÍ STRATEGIE ČESKÉ REPUBLIKY 2023, 2023. 1. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. ISBN 978-80-7441-099-4.

BUNDESMINISTERIUM DES INNERN UND FÜR HEIMAT, © 2023. Bundesministerium des Innern und für Heimat. Online. Dostupné z: <https://www.bmi.bund.de/DE/startseite/startseite-node.html>. [cit. 2023-12-12].

COPPOLA, Damon P, 2021. *Introduction to international disaster management*. Fourth Edition. Amsterdam: Elsevier. ISBN 978-0-12-817368-8.

Co má obsahovat evakuační zavazadlo?, 2018. Online. In: Stav nouze. © 2018. Dostupné z: <https://www.stavnouze.cz/dulezite-clanky-doporucujeme-precist/co-ma-obsahovat-evakuacni-zavazadlo/>. [cit. 2023-10-28].

CPBS. © 2022. Online. In: CENTRUM PRO BEZPEČNÝ STÁT Z.S. <https://cpbs.cz/>. Dostupné z: <https://cpbs.cz/>. [cit. 2023-12-06].

ČESKÁ A SLOVENSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA, 1991. Zákon č. 217/1991 Sb., o zrušení zákona č. 73/1973 Sb., o branné výchově, ve znění zákonného opatření předsednictva Federálního shromáždění č. 17/1976 Sb., In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-12-01]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

ČESKO, 1999. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-222>.

ČESKO, 2000a. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-239>.

ČESKO, 2000b. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-240>.

ČESKO, 2002. Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-380>.

ČESKO, 2004a. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>.

ČESKO, 2004b. Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>.

ČESKO, 2016. Zákon č. 47/2016 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. In: *Sbírka zákonů České republiky*. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-47>.

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA, 1937. Zákon č. 184/1937 Sb., o branné výchově. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-12-01]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA, 1951. Zákon č. 92/1951 Sb., o branné výchově. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-12-01]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA, 1952. Zákon č. 87/1952 Sb., o reorganizaci branné výchovy. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2023-12-01]. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

ČESKOSLOVENSKÁ SOCIALISTICKÁ REPUBLIKA, 1973. Zákon č. 73 ze dne 27. června 1973 o branné výchově. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. 1973, částka 21. Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1973-73>

Činnost Hasičského záchranného sboru v rámci přípravy obyvatelstva. © 2023. Online. GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Hasičský záchranný sbor České republiky. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/cinnost-hasicskeho-zachranneho-sboru-v-ramci-pripravy-obyvatelstva.aspx>. [cit. 2023-11-29].

Deutsche Strategie zur Stärkung der Resilienz gegenüber Katastrophen, 2022. Online. 1. Berlín: Bundesministerium des Innern und für Heimat (BMI). Dostupné z: <https://www.bmi.bund.de/>. [cit. 2023-12-12].

DOLEŽEL, Martin; KYSELÁK, Jan; MIKA, Otakar J. a NOVÁK, Jaromír, 2014. *Základy ochrany obyvatelstva.* Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4268-6.

Edukacja dla bezpieczeństwa – rozporządzenia podpisane. 2023. Online. In: Serwis Rzeczypospolitej Polskiej. Dostupné z: <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/edukacja-dla-bezpieczenstwa--rozporzadzenia-podpisane>. [cit. 2023-11-29].

FOLWARCZNY, Libor a POKORNÝ, Jiří, 2021. *Evakuace osob.* 2. rozšířené vydání. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. ISBN 978-80-7385-245-0.

Fotogalerie - Učitelé se učili jak správně hasit. 2018. Online. In: NAŠE JABLONECKO, S.R.O. Nasepojizeri. © 2010. Dostupné z: <https://www.nasepojizeri.cz/sem/fotogalerie/?aktualitaId=56591>. [cit. 2024-02-02].

FRYČ, Jindřich; MATUŠKOVÁ, Zuzana; KATZOVÁ, Pavla; KOVÁŘ, Karel; BERAN, Jaromír et al. 2020. *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+.* Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. ISBN 978-80-87601-46-4.

GERHÁT, Ivan, 2018. *Příprava občanů k obraně státu: příručka pro učitele základních a středních škol.* 2. vydání. Praha: Ministerstvo obrany České republiky - Vojenský historický ústav Praha. ISBN 978-80-7278-728-9.

HARAUSOVÁ, Helena, 2018. *Aplikácia SWOT analýzy v školách.* Online. In: METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM. Metodicko-pedagogické centrum. ©2017. Dostupné z: <https://archiv.mpc-edu.sk/sk/pedagogicke-rozhlady/clanky/aplikacia-swot-analyzy-v-skolach>. [cit. 2024-03-20].

Hasiči pro školy. © 2023 Online. HZS ZLÍNSKÉHO A ÚSTECKÉHO KRAJE. Hasiči pro školy. Dostupné z: <https://www.hasiciproskoly.cz/o-projektu>. [cit. 2023-12-01].

Hasík CZ - PVČ v oblasti PO a OOb, © 2023. Citadela Bruntál [online]. [cit. 2023-10-01]. Dostupné z: http://www.hasik.cz/projekt_zs.html.

HRADIL, Jaroslav, Otakar J. MIKA, Miroslav MUSIL, Bohuslav SVOBODA, Jakub RAK a Dušan VIČAR, 2018. *Základy ochrany obyvatelstva v České republice: odborná monografie*. Uherské Hradiště: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta logistiky a krizového řízení, 142 s. ISBN 9788074547744.

Chytré blondýnky radí, © 2023. Online. Krizport. Dostupné z: <https://www.krizport.cz/rady/chytre-blondynky-radi>. [cit. 2023-11-25].

Ishikawův diagram, 2015. Online. In: MANAGEMENTMANIA. ManagementMania. © 2011-2016. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/ishikawuv-diagram>. [cit. 2024-03-20].

KAVAN, Štěpán a TOMANOVÁ, Kateřina. 2019. *SOUČASNÉ PŘÍSTUPY VE VZDĚLÁVÁNÍ VYBRANÝCH BEZPEČNOSTNÍCH TÉMAT V POLSKÉ REPUBLICI. THE SCIENCE FOR POPULATION PROTECTION*. roč. 2019, č. 1.

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, 2013. In: Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pravni-predpisy-a-koncepcni-materialy.aspx>.

Koncepce vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva a krizového řízení, 2017. In: Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vzdelavani-v-oblasti-ochrany-obyvatelstva-a-krizoveho-rizeni.aspx>.

Kurzy pro učitele a vedení školy. © 2024. Online. In: GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. HZSCR. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/kurzy-pro-ucitele-a-vedeni-skoly.aspx>. [cit. 2024-02-02].

KYSELÁK, Jan a ROŽŇÁK, Petr. 2022. *Branná výchova jako nástroj sociální kontroly*. Online. Historicka Sociologie. Roč. 14, č. 1, s. 129-148. ISSN 23363525. Dostupné z: <https://doi.org/10.14712/23363525.2022.8>. [cit. 2023-12-09].

LINHART, Petr, 2004. *HISTORIE CIVILNÍ OCHRANY*. Online. In: GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. HZSCR. © 2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pojmy-1-cast.aspx?q=Y2hudW09OA%3D%3D>. [cit. 2023-10-11].

MÁRÁDOVÁ, Eva; HANUŠOVÁ, Jaroslava. 2007. *Pilotní studie přípravy budoucích učitelů v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí*. Praha. Ministerstvo vnitra-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR.

MERVART, Vladimír, 1936. *Branná výchova na škole národní: pro 1. až 8. postupný ročník obec. škol: příručka pro učitele národních škol*. 3., opravené a doplněné vydání Předvojenské výchovy na škole národní. Praha: Ústřední nakladatelství a knihkupectví učitelstva československého. Příručky činné školy.

Modul - G: integrovaný záchranný systém a požární ochrana, 2020. 1. Praha: Ministerstvo vnitra. ISBN 978-80-7616-071-2.

Obranná stratégia Slovenskej republiky, 2021. In: Ministerstvo obrany slovenskej republiky [online]. Slovenská republika: Ministerstvo obrany Slovenskej republiky. [cit. 2023-12-01]. Dostupné z: https://www.mosr.sk/data/files/4286_obranna-strategia-sr-2021.pdf.

OCHRANA, František, 2019. *Metodologie, metody a metodika vědeckého výzkumu*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4200-0.

O NAŠÍ ŠKOLE, © 2022. Online. In: ZŠ Purkyňova Vyškov. Dostupné z: <https://www.zspurkynovavyskov.cz/>. [cit. 2024-02-21].

PLUCKOVÁ, Irena; VIČAR, Dušan; MILÉŘ, Tomáš; SLÁDEK, Petr; SVOBODA, Ivo et al, 2023. *Jak se zachovat, když...: pro 2. stupeň ZŠ a odpovídající ročníky víceletého gymnázia vztahující se k osvojování účelného chování při mimořádných událostech a při ohrožení v každodenních rizikových situacích*. 2. aktualizované vydání. Duhová řada. Brno: Nová škola. ISBN 978-80-7289-887-9.

Podpora výuky ze strany Hasičského záchranného sboru ČR. © 2023. Online. GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR. Hasičský záchranný sbor České republiky. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-vychova-a-vzdelavani-obyvatelstva-podpora-vyuky-ze-strany-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx?q=Y2hudW09NA%3D%3D>. [cit. 2023-12-02].

Pokyn MŠMT k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů. 2003. Online. In: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. © 2013 – 2023. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/ministerstvo/pokyn-msmt-k-zacleneni-tematiky-ochrany-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-do-vzdelavacich-programu-a->

[dodatek-k-ucebnim-dokumentum-pro-zakladni-skoly-stredni-skoly-specialni-skoly-a-vyssi-odborne-skoly-ochrana-cloveka-za-mimoradnych-udalosti-1](#). [cit. 2023-12-02].

Připravujeme, © 2022. Online. In: ZŠ Purkyňova Vyškov. Dostupné z: <https://www.zspurkynovavyškov.cz/o-skole/pripstavujeme/>. [cit. 2024-02-21].

REITMAYER, Ladislav. 1982. *K otázce vzniku, vývoje a stavu školní branné výchovy*. Pedagogika. roč. 1982, s. 35-58. ISSN 0031-3815.

RVP PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ. © 2011 – 2022. Online. In: Národní ústav pro vzdělávání. Dostupné z: <https://archiv-nuv.npi.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani.html>. [cit. 2023-11-29].

ŘEHÁK, David; MARTÍNEK, Bohumír a LEGIERSKÁ, Petra, 2019. *Ochrana obyvatelstva v kontextu aktuálních bezpečnostních hrozeb*. 2. rozšířené vydání. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. ISBN 978-80-7385-220-7.

STATISTICKÁ ROČENKA Hasičského záchranného sboru České republiky 2022, 2023. [online] MV-GŘ HZS ČR. 3/2023. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/statisticke-rocenky-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr.aspx>.

Svět záchranářů. © 2023. Online. In: ASOCIACE ZÁCHRANNÝ KRUH. Svět záchranářů Centrum zdraví a bezpečí pro celou rodinu Karlovy Vary. Dostupné z: <https://www.svetzachranaru.cz/o-nas/novinky-ze-zachranneho-kruhu/centrum-zdravi-a-bezpeci.html>. [cit. 2023-12-06].

ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. 2019. *Pedagogika*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Pedagogika (Grada). Praha: Grada Publishing. ISBN 9788024755113.

ŠIMEK, Jan a HALÍŘOVÁ, Martina. 2021. *Škola a válka: branná výchova v české škole*. Praha: Národní pedagogické muzeum a knihovna J.A. Komenského. ISBN 978-80-86935-56-0.

Školní materiály od paní učitelky Murányi, Vyškov, 2024.

Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2022. Škola v pohybu 2022. 1. ZŠ Purkyňova, Vyškov, 2022.

ŠRÁMEK, Pavel, 2008. *Ve stínu Mnichova: z historie československé armády 1932–1939*. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-204-1848-7.

Štátny vzdelávací program: pre 1. stupeň základnej školy v Slovenskej republike, 2011. Statpedu.sk [online]. Bratislava: Národný inštitút vzdelávania a mládeže [cit. 2023-12-01]. Dostupné z: https://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/statny-vzdelavaci-program/isced1_spu_uprava.pdf.

VILÁŠEK, Josef, Miloš FIALA a David VONDRÁŠEK, 2014. *Integrovaný záchranný systém ČR na počátku 21. století*. Praha: Karolinum. ISBN 978-802-4624-778.

Volksschul-Lehrplan. 2023. Online. In: BUNDESMINISTERIUM BILDUNG, WISSENSCHAFT UND FORSCHUNG. Bundesministerium Bildung, Wissenschaft und Forschung.. Dostupné z: https://www.bmbwf.gv.at/Themen/schule/schulpraxis/lp/lp_vs.html. [cit. 2023-12-12].

Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2022, 2023 [online]. Bezpečnostní informační služba. 26. 10. 2023. [cit. 2023-10-11]. <https://www.bis.cz/vyrocnizpravy/vyrocnizprava-bezpecnostni-informacni-sluzby-za-rok-2022-2cd547c8.html>.

Vzdělávání. © 2023. Online. In: SH ČMS úsek mládeže. Dostupné z: <https://www.dh.cz/index.php/usek-ochrany-obyvateľstva/vzdelavani>. [cit. 2023-12-06].

Záchranný kruh - O nás, 2023. Online. Záchranný kruh. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/o-nas/>. [cit. 2023-11-25].

Základní informace. © 2023. Online. In: SH ČMS úsek mládeže. Dostupné z: <https://mladez.dh.cz/index.php/zakladni-informace/1227-organizace-uznana-msmt-praci-s-detmi-a-mladezi>. [cit. 2023-12-06].

Zebra se za Tebe nerozhledne!. © 2023. Online. In: POLICIE ČR. Policie České republiky. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zebra-se-za-tebe-nerozhledne-262841.aspx>. [cit. 2023-12-06].

ZEIT, 2021. roč. 2021, č. 24. 2021. ISSN 0044-2070.

ZPĚVÁK, Aleš, 2014. *Ochrana obyvatelstva v republikovém měřítku*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha. ISBN 978-80-7452-044-0.

Zpráva o stavu ochrany obyvatelstva v České republice 2018, 2018. In: Hasičský záchranný sbor České republiky [online]. [cit. 2023-11-23]. Dostupné z: <https://www.hzscr.cz/clanek/pravni-predpisy-a-koncepcni-materialy.aspx>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AED	Automatizovaný externí defibrilátor
BIS	Bezpečnostní informační služba
ČR	Česká republika
FM	Frekvenční modulace
HZS	Hasičský záchranný sbor
IZS	Integrovaný záchranný systém
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MO	Ministerstvo obrany
NÚKIB	Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost
POKOS	Příprava občanů k obraně státu
PVČ	Preventivně výchovná činnost
RVP	Rámcový vzdělávací program
STNÚ CO	Stálé tlakově neodolné civilní ochrany
STOÚ CO	Stálé tlakově odolné úkryty civilní ochrany

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1 - Obrázek SWOT Analýza (Zdroj Vlastní, 2024)</i>	10
<i>Obrázek 2 - Rozdělení základních a ostatních složek IZS, vlastní zpracování na základě údajů z literatury (Vilášek et al., 2014)</i>	17
<i>Obrázek 3 - Materiály ze školení pro učitele k problematice ochrany člověka za mimořádných událostí (Fotogalerie - Učitelé se učili jak správně hasit, 2018)</i>	26
<i>Obrázek 4 - Graf znázorňující přípravu ve školách mimo vzdělávací programy HZS ČR (Statistická ročenka Hasičského záchranného sboru České republiky 2022, 2023)</i>	29
<i>Obrázek 5 - Ukázka simulátoru CPBS (CPBS, © 2022)</i>	32
<i>Obrázek 6 - Základní škola Purkyňova ve Vyškově (O NAŠÍ ŠKOLE, © 2022)</i>	35
<i>Obrázek 7 - Obrázek k doplnění úkolu (Školní materiály od paní učitelky Murányi)</i>	45
<i>Obrázek 8 - Obrázek výsledného grafu SWOT analýzy (Zdroj Vlastní, 2024)</i>	51
<i>Obrázek 9 - Vypracovaný Ishikawa diagram s hlavním problémem nezařazením branné výchovy do výuky (Zdroj Vlastní, 2024)</i>	55
<i>Obrázek 10 - Rozvrh žáků 3. třídy ZŠ Purkyňova (Zdroj Vlastní, 2024)</i>	56
<i>Obrázek 11 - Školní rozvrh žáků 3. třídy se zařazením branné výchovy (BV) do výuky (Zdroj Vlastní, 2024)</i>	57
<i>Obrázek 12 - Rozvrh žáků 8. třídy ZŠ Purkyňova (Zdroj Vlastní, 2024)</i>	58
<i>Obrázek 13 - Školní rozvrh žáků 8. třídy se zařazením branné výchovy (BV) do výuky (Zdroj Vlastní, 2024)</i>	59
<i>Obrázek 14 - Rozvrh žáků 9. třídy ZŠ Purkyňova (Zdroj Vlastní, 2024)</i>	60
<i>Obrázek 15 - Školní rozvrh žáků 9. třídy se zařazením branné výchovy (BV) do výuky (Zdroj Vlastní, 2024)</i>	61
<i>Obrázek 16 - Návrh myšlenkové mapy k ukázkové hodině (Zdroj Vlastní, 2024)</i>	65
<i>Obrázek 17 - Návrh na maskota ježka Obránka do branné výchovy (Zdroj Vlastní, 2024)</i>	68

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 – Obsah problematiky branné výchovy v jednotlivých předmětech na 1. stupni ZŠ Purkyňova (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2022)</i>	<i>37</i>
<i>Tabulka 2 – Obsah problematiky v jednotlivých předmětech na 2. stupni ZŠ Purkyňova (Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, 2022).....</i>	<i>40</i>
<i>Tabulka 3 – SWOT analýza předmětu branné výchovy (Zdroj vlastní, 2024)</i>	<i>46</i>
<i>Tabulka 4 – Hodnocení silných stránek pro analýzu SWOT (Zdroj vlastní, 2024)</i>	<i>47</i>
<i>Tabulka 5 – Hodnocení slabých stránek pro SWOT analýzu (Zdroj vlastní, 2024)</i>	<i>48</i>
<i>Tabulka 6 – Hodnocení příležitostí pro SWOT analýzu (Zdroj vlastní, 2024)</i>	<i>49</i>
<i>Tabulka 7 – Hodnocení hrozeb pro SWOT analýzu (Zdroj vlastní, 2024)</i>	<i>50</i>
<i>Tabulka 8 – Výsledné hodnoty SWOT analýzy (Zdroj vlastní, 2024)</i>	<i>51</i>
<i>Tabulka 9 – Scénář pro 3. třídu (Zdroj vlastní, 2024).....</i>	<i>62</i>
<i>Tabulka 10 – Scénář pro 9. třídu (Zdroj vlastní, 2024).....</i>	<i>63</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Návrh kartičky do hry dobble (Zdroj vlastní zpracování, 2024)

Příloha P II: Interaktivní pracovní list pro první stupeň (Zdroj vlastní zpracování, 2024)

Příloha P III: Interaktivní pracovní list pro druhý stupeň (Zdroj vlastní zpracování, 2024)

PŘÍLOHA P I: NÁVRH KARTIČKY DO HRY DOBBLE

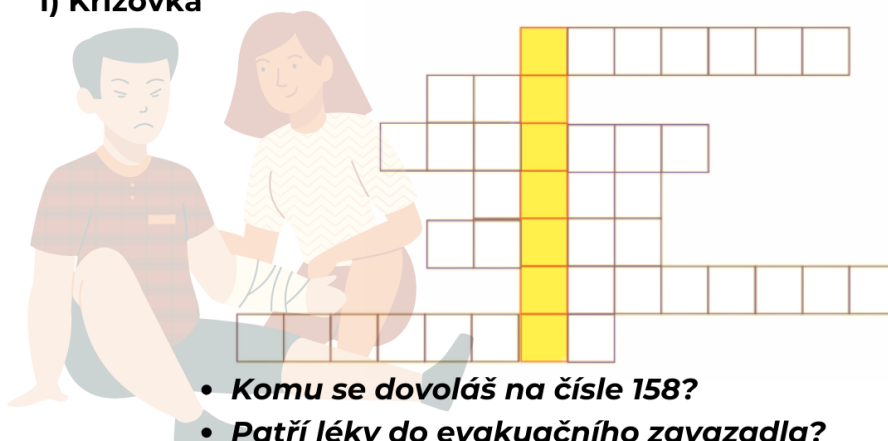

PŘÍLOHA P II: INTERAKTIVNÍ PRACOVNÍ LIST PRO PRVNÍ STUPENĚ

BRANNÁ VÝCHOVA

Pracovní list pro 3. třídu

1) Křížovka

- **Komu se dovoláš na čísle 158?**
- **Patří léky do evakuačního zavazadla?**
- **Která barva na semaforu znamená stůj?**
- **Co budeš křičet, když uvidíš někde požár?**
- **Kdo musí nosit reflexní prvky?**
- **Když se řízneš do prstu, čím si ránu zalepíš?**
- **Který předmět měří teplotu?**

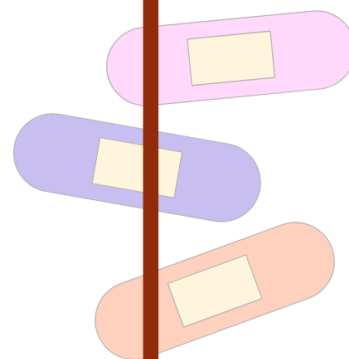
2) Do červeného obdélníku napiš, co ti vyšlo v křížovce a význam tohoto slova.

PŘÍLOHA P II: INTERAKTIVNÍ PRACOVNÍ LIST PRO DRUHÝ STUPEŇ

BRANNÁ VÝCHOVA

Pracovní list pro 9. třídu

3) Co si vyšlo v tabulce, jsi zjistil ve 2. úkolu. Nyní do červeného obdélníku napiš, jak moc je tento pojem důležitý pro nás všechny.

4) Už jsi někdy tento pojem využil během svého života? Popiš danou situaci do červeného obdélníku.

